

KUOPIO

Kuopion kaupungin arviointikertomus 2022

Tarkastuslautakunta

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	1
1 TARKASTUSTOIMI	2
1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta	2
1.2 Ulkoisen valvonnan järjestäminen	2
1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta	3
2 KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	4
2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat	4
2.2 Henkilöstöasiat	5
2.3 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta	7
3 KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	15
3.1 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus	16
3.2 Investoinnit, lainakanta ja talouden tasapaino	18
4 TOIMINNAN ARVIOINTI	21
4.1 Kuopion Museokeskus	21
4.2 Kansalaistoiminnan palvelut	22
4.3 Terveystieteiden palvelut ja sairaalapalvelut	24
4.4 Niiralan Kulma Oy	26
4.5 Työllisyyspalvelut	27
4.6 Päihdepalvelut	28
4.7 Yhteiskokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien kanssa	29
4.8 Aikuissosiaalityö	30
4.9 Lukiopalvelut ja toisen asteen yhteistyö	31
4.10 Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalvelut	32
4.11 Kuopion Energia-konserni	33
4.12 Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut	34
4.13 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	35
5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA –TALouden TOTEUTUMIEN ARVIOINTI	36
5.1 Omistajaohjaus	37
5.2 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset	38
5.3 Konsernitavoitteiden toteutuma	38
5.4 Konsernitalouden toteutuma	40
6 ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA	42
7 VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2022 HAVAINNOISTA	44
8 ALLEKIRJOITUKSET	45

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Nyt arvioitavana oleva vuosi 2022 on monella tapaa ollut hyvin poikkeuksellinen. Kun vuosi 2021 oli ollut COVID-19 pandemiavuosi, niin vuotta 2022 on leimannut pandemias-
ta toipuminen. Toipumiseen liittyvät sairauden välittö-
mien seurausten väheneminen sekä taloudellisten ja toi-
minnallisten seuraamusten vähittäinen palautuminen nor-
maalitilaan. Kuten arvioinnista ilmenee, kaikki pandemian
seuraukset eivät ole vielä poistuneet. Ukrainan sota on
aiheuttanut merkittäviä vaikutuksia myös Kuopioon.
Olemme saaneet pakolaisia ja kaupunki ja kansalaiset ovat
joutuneet kamppailemaan energiakustannusten ja inflaati-
on aiheuttamissa vaikeuksissa.

Vuotta leimasi myös tulossa oleva sosiaali- ja terveyden-
huollon uudistus. Kaupungin viranhaltijat kantoivat mer-
kittävän osan uudistuksen suunnittelusta ja toteutuksesta
tavallisten työtehtäviensä lisäksi. Tästä työntekijöille an-
nettakoon erityinen tunnustus. Sosiaali- ja terveydenhuol-
lon toimintaa kaupungissa arvioidaan nyt viimeistä kertaa.
Samalla koko kaupunki tehtävien muuttuessa on luomassa
aivan uudenlaista kaupunkikulttuuria.

Tarkastuslautakunta joutui kokemaan vaikean iskun pu-
heenjohtajan kuoltua lyhyen sairastamisen jälkeen. Alle-
kirjoittanut uusi puheenjohtaja aloitti työnsä joulukuussa
2022. Varapuheenjohtaja joutui kantamaan poikkeuksel-
lista vastuuta arviointityön etenemisestä.

Kuopio on vilkkaasti kehittyvä kaupunki, josta esimerkkinä
toinen sija kaupunkien vetovoimaisuudessa. Poikkeuksel-
lisesta tilanteesta huolimatta Kuopio on menestynyt koh-
talaisen hyvin. Ongelmakohtia tästäkin arvioinnista löytyy,
mutta yleisilme on toiveikas ja innostava.

Tarkastuslautakunta on edelleen jatkanut kaupungin stra-
tegisten mittareiden kehittämistä. Arviointityön yhteydes-
sä on selvästi ilmennyt, että mittareita tulee kehittää edel-
leen, jotta saataisiin tarkempaa ja kuvaavampaa tietoa
kaupungin kehityksestä.

Kiitän tarkastuslautakunnan jäseniä, kaupungin johtoa ja
tarkastustoimintaan osallistuneita viranhaltijoita asiallis-
ta ja rakentavasta panoksesta arviointityöhön.

Olli-Pekka Rynänen
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

1. TARKASTUSTOIMI

1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päättävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Havainnot annetaan valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tuloksisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lautakunnan tulee seurata tarkastustoimintaa ja tarvittaessa tehdä sitä koskevia kehittämis ehdotuksia. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan ja-

kaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

- Toppinen Taisto pj. 15.9.2022 saakka
- Ryyänen Olli-Pekka pj. 15.12.2022 alkaen (Hirvonen Ilkka)
- Paulo-Tuovinen Anne varapj. (Mertanen Sanna)
- Airaksinen Tanja (Keinänen Marja Leena)
- Korhonen Jari T. (Rissanen Tuomo)
- Littunen Jukka (Auvinen Jarmo)
- Meriluoto Laura (Hartikainen Maija)
- Norja Heli (Airaksinen Teija)
- Sinervirta Jani (Teemu Soini) 14.11.2022 saakka
- Soini Teemu (Nivamo Saija) 14.11.2022 alkaen

Esteellisydet

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 § ja 29 § määrittää keskeiset perusteet esteellisuuden arvioinnissa. Lähtökohtaisesti henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään. Puheenjohtaja Olli-Pekka Ryyänen ei ole osallistunut perusturva- ja terveyslautakunnan arviointiin. Jäsen Heli Norja ei ole osallistunut kasvun ja oppisen lautakunnan arviointiin, jäsen Teemu Soini ei ole osallistunut hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan arviointiin.

1.2. Ulkoisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Tilintarkastus

Kuntalain mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kaupungin tilintarkastusyhteisö, jolle tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Vuonna 2022 kaupungin ja konserniyhteisöjen lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä on toiminut TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT **Marko Paasovaara**. Tilintarkastusta on tehty tarkastuslautakunnalle esitellyn työohjelman mukaisesti ja tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle vuoden aikana ja tilintarkastuskertomuksen luovutuksen yhteydessä.

Tarkastustoimisto

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävis-

tä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasuunnitelmassa. Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö **Alexi Paananen** ja hänen sijaisenaan 1.11.2022 alkaen **Sari Düssel**. Tarkastussihteerin sijaisena on toiminut 9.1.2023 alkaen **Jaana Pelkonen**.

Sidonnaisuudet

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Säännöstä on sovellettu 1.6.2017 alkaen. Tarkastuslautakunta on pyytänyt ja käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja ne on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Yhteenveto on julkaistu internet-sivuilla: <https://www.kuopio.fi/sidonnaisuudet>. Sidonnaisuustietoja päivitetään tarpeen mukaan.

Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. On ajateltu, että sidonnaisuusrekisterin avulla voidaan ennakolta estää tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua ja siten myös yleisellä tasolla vahvistaa poliittisen järjestelmän luotettavuutta kunnissa.

1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokaudelle 2021 – 2025 tarkastus- ja arviointisuunnitelman kokouksessaan 31.3.2021 § 39. Tarkastus- ja arviointisuunnitelma muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaista työohjelman laadintaa.

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2022 työohjelman kokouksessaan 30.3.2022. Vuoden 2022 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 23 kertaa. Kokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyh-teisöjen arviointeja.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arviointikokouksiinsa huomioita kaupungin palvelutuotannon vaikuttavuuteen osana tavoitteiden arviointia. Arviointikokouksissa on kuultu kunkin arviointikohteen keskeisimpiä viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä.

Arviointikokousten lisäksi tarkastuslautakunta on tavan-
nut kaupungin poliittista ja virkajohtoa talousarvion ja tilinpäätösten esittelyiden merkeissä. Lisäksi lokakuussa 2022 pidettiin Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien kanssa yhteiskokous, jossa kuultiin mm. sote-uudistuksen etenemisestä. Tammikuussa 2023 järjestettiin yhteistapaaminen Savon koulutuskuntayhtymän tarkastuslautakunnan kanssa. Tilaisuudessa kuultiin Savon koulutuskuntayhtymän ja Savon ammattiopiston tilannekatsaukset. Tarkastuslautakunta kuuli tilintarkastuksen työohjelman esittelyn lisäksi kolme tilintarkastajan raportointia.

Tarkastuslautakunta varasi arviointikertomuksen käsitte-
lyyn ja hyväksymiseen yhteensä neljä tarkastuslautakun-
nan kokousta maaliskuussa. Arviointikertomukseen on koottu arviointikokousten ja tilinpäätösaineiston poh-
jalta keskeisimpiä havaintoja arviointivuodelta 2022.

Tarkastuslautakunnan arviointiaiheet		
Kokouspäivä	Arvioinnin kohde	Lisätietoja
19.5.2022	Kansalaistoiminnan aktivointi, järjestöjen toimintaedellytysten tuki	
2.6.2022	Niiralan Kulma Oy	
16.6.2022	Museopalvelut	
18.8.2022	Työllisyyspalvelut	
29.9.2022	Päihdepalvelut	
13.10.2022	Sote-uudistuksen eteneminen, Servica Oy	Yhteiskokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien kanssa.
27.10.2022	Aikuissosiaalityön palvelut	
10.11.2022	Terveystieteiden palvelut, sairaalapalvelut	
14.11.2022	Omistajaohjausjaosto	
1.12.2022	Lukiopalvelut, toisen asteen yhteistyö	Toisen asteen yhteistyöhön liittyen yhteistapaaminen Savon koulutuskuntayhtymän tarkastuslautakunnan kanssa 19.1.2023.
15.12.2022	Kuopion Energia Oy	
12.1.2023	Henkilöstöasiat	Tarkastuslautakunta kuuli henkilöstöjärjestöjen pääluottamusmiehiä henkilöstöasioista.
9.2.2023	Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalvelut	
23.2.2023	Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut	
16.3.2023	Henkilöstön työhyvinvointi	Tarkastuslautakunnalle esiteltiin työhyvinvointikyselyn tuloksia.

Tarkastuslautakunnan havainnot on laadittu erilaisiin kehysväriin: positiivisiin (vihreä), kriittisiin (punainen) ja neutraalimpiin huomioihin (sininen). Tavoitteena on erottaa tarkastuslautakunnan huomiot muusta tekstistä.

2. KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat

Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuodeksi. Strategian aikajänne ulottuu vuoteen 2030.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä.

Kuopion strategiassa on neljä näkökulmaa: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio ja Resurssiviisas Kuopio. Kuopion menestystekijät (14 kpl) on ryhmitelty näiden näkökulmien mukaan. Strategiassa on myös kolme läpileikkaavaa strategista tavoitetta: digitalisaatio, kansainvälisyys ja kumppanuus.

Kuopion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion vuoden 2030 ulottuvan strategian 11.12.2017. Strategiaa on päivitetty vuosien 2021 ja 2022 aikana. Valtuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä strategiaseminaarissa, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt päivitetyn strategian kokouksessaan 16.5.2022 § 29.

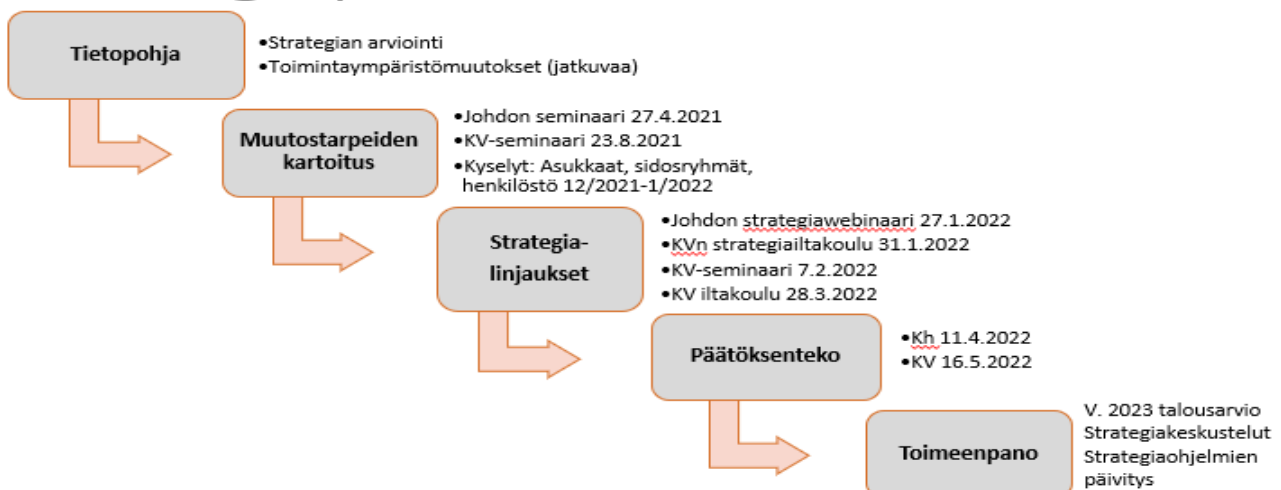
Strategiaa täydennetään erillisillä poikkihallinnollisilla toimenpideohjelmilla, joissa konkretisoidaan tarkemmin valtuustokauden tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet. Ohjelmien avulla tunnistetaan uusia tarpeita ja kehittämisalueita sekä käynnistetään uudistuksia projektien, kokeilujen tai oman toiminnan kehittämisen kautta.

Toimenpideohjelmat laaditaan strategian näkökulmittain: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio ja Resurssiviisas Kuopio.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt resurssivisausohjelman kokouksessaan 11.12.2017 § 72. Muut strategian toimenpideohjelmat on merkitty tiedoksi kaupunginhallituksessa 1.2.2021 § 62. Resurssivisausohjelman seuranta vuodelta 2020 on merkitty tiedoksi kaupunginhallituksessa 12.04.2021 § 131. Ohjelmien päivitys on käynnistynyt syksyllä 2022 ja päivitustyö jatkuu vuonna 2023.

Strategiaprosessi 2021-2022

2.2 Henkilöstöasiat

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (9.11.2020 §80) henkilöstöpoliittiset linjaukset, jotka ohjaavat ja määrittävät kaupungin harjoittaman henkilöstöpolitiikan suunnan. Henkilöstöjohtamisen painopistealueita olivat vuonna 2022 työhyvinvoinnin parantaminen, osaamisen vahvistaminen, työturvallisuudesta huolehtiminen ja ennakkoiva henkilöstösuunnittelu.

Tarkastuslautakunta arvioi henkilöstölle asetettuja tavoitteita mm. henkilöstökertomuksesta saatujen tietojen pohjalta. Työohjelman mukaisesti tarkastuslautakunta kuuli henkilöstöasioista myös henkilöstöjärjestöjä ja lisäksi lautakunnalle esiteltiin työhyvinvointikyselyn tulokset ja ajankohtaisia asioita työhyvinvointiin liittyvistä asioista. Toimintavuotta 2022 sävyttivät mm. eräillä ammattialoilla henkilöstöpula, henkilöstöjärjestöjen toimeenpanemat työtaistelutoimenpiteet ja osallistuminen hyvinvointialueen valmisteluun.

Saatujen selvitysten mukaan yhteistyö eri sidosryhmien kanssa on sujunut hyvin jopa poikkeuksellisissa olosuhteissa. Yhteistoiminta toimii myös eri tasoilla.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolot lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2021 sairauspoissaolot olivat 18,1 pv/htv. Sairauspoissaolot kasvoivat 2,9 pv/htv, ollen kertomusvuonna 21,0 pv/htv. Sairauspoissaolojen kasvu johtuu mm. koronapoissaaloista. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden ongelmiin liittyvät sairauspoissaolot olivat merkittävimmät poissaolojen syyperusteet.

Sairauspoissaolojen vähennystavoite ei toteutunut. Sairauspoissaolot olivat 21,0 pv/htv (18,1pv/htv v. 2021).

Henkilöstön määrä ja saatavuus

Henkilötyövuosia oli 6 342 htv, lisäystä edellisvuoteen 48 htv. Eniten henkilötyövuodet lisääntyivät Pohjois-Savon pelastuslaitoksella (+44 htv) ja vähenivät terveydenhuollon palvelualueella (-13 htv).

Lakkojen vaikutukset kohdistuivat mm. perusopetukseen, varhaiskasvatukseen sekä joihinkin terveydenhuollon palveluihin ja sosiaalipalveluihin maaliskuuhun 2022 ja niiden vaikutus oli yhteensä -52 htv.

Hakijoiden määrä/avoin työpaikka on vähentynyt jatkuvasti. Työntekijöiden saatavuus on heikentynyt ja joissakin työtehtävissä kilpailu on kiristynyt yksityisen sektorin kanssa. Rekrytointiongelmia on kaikilla palvelualueilla. Henkilöstön lähtövaihtuvuus on kasvanut vuodesta 2013 alkaen. Vaihtuvuus on suurta varsinkin varhaiskasvatuksessa ja osin teknisellä puolella. Tiukat henkilöstömitoitukset mm. varhaiskasvatuksessa vaativat lisää resursseja.

Sijaisia on vaikea saada koko kaupungin alueella. Sijaisista oli pulaa erityisesti perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueilla. Muilla palvelualueilla joihinkin vakinaisiin asiantuntijatehtäviin ja virkoihin oli aikaisempiin vuosiin verrattuna vähemmän hakijoita. Rekrytointeja jouduttiin viiväyttämään.

Varhaiskasvatuksessa on saatu alulle varahenkilöstöjärjestelmä, joka saatujen selvitysten mukaan toimii hyvin. Kyseessä on sijaispooli, josta tietty määrä henkilöitä jaetaan kullekin alueelle. Vuonna 2022 mukana oli 16 henkilöä ja määrä on luvattu nostaa vuonna 2023 kolmeenkymmeneen. Koulupuolella varahenkilöstöjärjestelmää pilotoitiin pari vuotta sitten. Saatut kokemukset olivat hyviä, mutta kokeilun jälkeen toimintaa ei jatkettu.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varahenkilöstöjärjestelmää kehitetään ja se otetaan käyttöön myös koulupuolelle.

Henkilötyövuodet ilman työllistämistä	2022	2021	Muutos
Keskusvaalilautakunta	0	3	-3
Tarkastustoimi	2	2	0
Yleishallinto	4	5	-1
Elinvoima- ja konsernipalvelu	294	305	-11
Kaupunkiympäristön palvelualue	210	207	3
Hyvinvoinnin edistäminen	388	370	18
Kasvu ja oppiminen	2 541	2 537	4
Perusturvan palvelualue	1 600	1 591	9
Terveydenhuollon palvelualue	885	898	-13
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	340	296	44
Isäntäkuntapalvelut	36	39	-2
Tilapalvelut	43	42	1
Yhteensä	6 342	6 294	48

Osaamisen vahvistaminen

Riittävän ja toimivan perehdytyksen tueksi on hankittu sähköinen perehdytysalusta. Tarkoituksena on taata, että perehdytys on jokaisessa työyksikössä tasalaatuista ja yhdenmukaista. Riittävä ja toimiva perehdytys ei kuitenkaan toimi kaikissa työyksiköissä. Esimerkiksi perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueella työvoimapula vaikuttaa siihen, että perehdyttämiseen ei jää aikaa, kun pitäisi tehdä itse asiakastyötä.

Keskitetyllä koulutuksella vahvistetaan henkilöstön osaamista. Palvelualueiden ja työyksikkökohtaiset koulutus- ja suunnitelmat on laadittu ja näillä keinoin turvataan henkilöstön substanssiosaaminen, joskin koulutukseen pääsy on erilaista eri yksiköissä sijaispulan vuoksi.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että perehdyttämiseen panostetaan enemmän ja että se järjestyy kaikissa työyksiköissä. Perehdyttämisen dokumentointi nähdään tärkeäksi. Hyvä perehdyttäminen auttaa työnhallinnassa, kun työntekijä tuntee työnsä sisällön ja vastuunsa. Perehdyttäminen vaikuttaa myös työturvallisuuteen.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointi- ja esihenkilökyselyt toteutettiin syksyn 2022 aikana Kevan tarjoamalla sähköisellä verkkotyökalulla (toteutettu edellisen kerran v. 2015). Työhyvinvointi- ja esihenkilökyselyt auttavat arvioimaan ja kehittämään työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtamista, henkilöstön työhyvinvointia ja työn tuloksellisuutta.

Työhyvinvointikyselyyn vastasi yhteensä 2 903 työntekijää. Kyselyn vastausprosentti oli 45,7 % . Esihenkilökyselyyn vastasi yhteensä 196 esihenkilöä. Kyselyn vastausprosentti oli 55,8 %. Työhyvinvointikyselyn aihepiirit käsitelivät työyhteisöjen toimivuutta ja arkea, esimiestyötä ja johtamista sekä työtehtäviä ja omia voimavaroja. Tulokset tallentuvat vertailuaineistoon ja Kuopion kaupunki voi verrata omia tuloksiaan muihin Kevan kyselyn tehneisiin vastaavan tyyppisiin organisaatioihin.

Tulokset käsitellään yksikkö-, palvelualue- ja koko organisaation tasolla ja ne käydään kaupunkitasoisesti läpi myös poliittisten päättäjien kanssa. Tulosten käsittely ja suunnitelmien vieminen käytäntöön ratkaisevat prosessin hyödyllisyyden. Kehittämissuunnitelmat eivät synny suoraan kyselyn tuloksista, vaan ne ovat yksiköiden ja tiimien keskustelun aineistoja, joista syntyy työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmia, joihin on kirjattu tavoitteet, vastuut, aikataulu ja seurantamenetelmät.

Yhteenvedon työhyvinvointikyselystä voidaan todeta työhyvinvoinnin olevan asteikolla ja verrokkeihin verrattuna keskitasolla ja joiltakin osin hyvällä tasolla. Henkilöstön sitoutumisen Kuopion kaupunkiin työnantajana voidaan arvioida olevan vahvaa. 71,9 % vastanneista suosittelisi nykyistä työpaikkaansa tuttavalleen (esihenkilöistä 78,2 %), mikä on verrokkiryhmiä (suuret kunnat) parempi tulos.

Tarkastuslautakunta suosittelee vuosikellon käyttöönottoa henkilöstökyselyiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Saadun selvityksen mukaan henkilöstökyselyiden vuosikello on tehokas työväline, jonka avulla vältetään kyselyiden päällekkäisyyttä, motivoidaan työntekijöitä vastaamaan ja on osa henkilöstölle suunnattua viestintää ja valmentavaa johtamispuhetta. Vuosikellon avulla kokonaisuus hahmottuu ja toteutus on suunnitelmallista, hallittua ja avointa.

Aino-työkykyjohtamisjärjestelmä

Kuopion kaupunki on ottanut joulukuussa 2022 käyttöön Järvisuodun Työterveyden tuottamana Aino-työkykyjohtamisjärjestelmän. Aino on vastuullinen ja globaali työkykyjohtamisen alusta, jossa toteutuu reaaliaikainen raportointi ja näkyvyys varhaisen tuen keskusteluihin. Ainossa kaikki työkykyyn ja työhyvinvointiin liittyvät dokumentoinnit löytyvät yhdestä paikasta. Ainin myötä työntekijän tiedot siirtyvät, vaikka esihenkilö vaihtuisi. Työterveysneuvottelumuistioita ei tarvitse erikseen lähettää työterveyteen, vaan työterveyshoitajalla ja -lääkärillä on sama näkymä tietoihin kuin työntekijällä ja esihenkilöllä.

Työkyvyn tuen toimintamalli on päivitetty vastaamaan Aino-työkykyjohtamisjärjestelmän käyttöönoton myötä tulleita uudistuksia, kuten varhaisen välittämisen poissaolorajoja ja toimintaohjeita varhaisen välittämisen ja dokumentoinnin suhteen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että Aino-työkykyjohtamisjärjestelmä on otettu käyttöön. Ainin avulla pystytään tekemään ajantasaista seuranta ja dokumentoimaan työkykyyn ja työhyvinvointiin liittyvät tiedot yhteen paikkaan.

2.3 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta arvioi valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumaennustetta tavoitekohtaisessa taulukossa, johon on koottu tavoitteet vastuutahoineen sekä kaupunginhallituksen oma arvio, että tarkastuslautakunnan arvio vierekkäisin sarakkein. Valtuustoon nähden sitovien, strategisten tavoitteiden seurantatietojen mukaan, toiminta on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti.

Tarkastuslautakunta on laskenut 34 tavoitetta, joista toteutuneita on 19. Tavoitteista 10 on jäänyt toteutumatta ja

5 tavoitetta on edennyt osittain. Valtuuston asettamista 27:stä mittaritavoitteesta toteutui tai voidaan katsoa toteutuneen 12 ja 15 jäi toteutumatta. Tavoitteiden toteutumista kuvaavat taulukot on kuvattu tarkemmin arviointikertomuksen sivuilla 8-12.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että talousarviotaavoitteissa viitataan sellaisiin mittareihin, joiden toteutumia ei ole esitetty tilinpäätöksessä.

Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta				
Strategiset tavoitteet Kriittiset menestystekijät	Tavoitteiden lukumäärä	Tavoite toteutui	Tavoite eteni osittain	Tavoite ei toteutunut
KASVAVA KUOPIO				
Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö	4	2	1	1
Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	2	2	0	0
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	2	2	0	0
Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	2	2	0	0
HYVINVOIVA KUOPIO				
Aktiivisuuteen innostava arki	1	1	0	0
Varhainen tuki	2	0	1	1
Työllistyminen ja toimeentulo	1	1	0	0
Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	4	0	2	2
RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Viisas liikkuminen	3	1	1	1
Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	3	2	0	1
Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	1	1	0	0
UUDISTUVA KUOPIO				
Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	4	2	0	2
Sujuva ja uudistuva toiminta	3	3	0	0
Kestävä talous	2	0	0	2
Yhteensä	34	19	5	10

Merkkien selitteet	Kaupunginhallituksen arvio
	Etenee suunnitellusti
	Etenee hitaasti tai osittain
Tarkastuslautakunnan arvio	
	Tavoite toteutui
	Tavoite eteni osittain
	Tavoite ei toteutunut
Mittari	
*	Mittaritietoa ei ole saatavilla
**	Mittarin tulkinta on vaikeaa

Käytetyt lyhenteet:
ELKO = Elinvoima- ja konsernipalvelut
KYP = Kaupunkiympäristön palvelualue
HEP = Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
KOP = Kasvun ja oppimisen palvelualue
PTP = Perusturvan palvelualue
THP = Terveystieteiden palvelualue
Kaikki = kaikki palvelualueet

1.KASVAVA KUOPIO

Kriittinen menestyskijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	TP	Vastuutaho	Tarkastuslautakunnan arvio
1.1. Kilpailukyinen yrittäjyyssympäristö	Matkailijoiden yöpymiset, hankkeiden eteneminen	Matkailun edistäminen		ELKO KYP	Tavoite toteutui. Yöpymiset paikallisissa majoitusliikkeissä ovat lisääntyneet vuodesta 2021. Vuosien 2016-2020 tasoa ei ole saavutettu. Matkailun kehittämismallin kehittämistyö on valmisteluvaiheessa. Tahkon kaavahankkeet ja suunnitelmat etenivät suunnitellusti.
	*Tonttivaranto	Huolehditaan riittävästä ja monipuolisesta asunto- ja yritystonttitarjonnasta.		KYP	Tavoite ei toteutunut. Vanuvuoren asemakaavoitusta ei ole aloitettu. Osayleiskaava ei ole valmistunut. Y-tontit ovat kaupungin kriittinen menestystekijä.
	Uudet yritykset, *työpaikkakehitys	Yrityskannan ja työpaikkamäärän kasvattaminen.		ELKO KYP	Tavoite eteni osittain. Yrityskanta on kasvusuunnassa, työpaikkamäärää ei ole raportoitu.
	Yritysten työvoiman saatavuus, *oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), *kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.		Kaikki	Tavoite toteutui. Ulkomaista työvoimaa on rekrytoitu erityisesti hoivatyöhön. Kesätyöpaikkojen ja -seteleiden sekä työkoelun- ja harjoittelupaikkojen tarjoaminen toteutui suunnitellusti. Näillä on erityistä merkitystä myös syrjäytymisen ehkäisemisessä.
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	**Oppilaitosten hakijamäärät	Kuopion asema koulutuskaupunkina vahvistuu.		KOP	Tavoite toteutui. Kuopioon on valmistunut korkeatasoisia oppimisympäristöjä. Ammatillisten tutkintojen valmistuneiden määrä on jatkuvasti pienentynyt vuodesta 2013 alkaen suhteessa ikäluokan kokoon.
	*Tutkimus- ja kehittämisaikahoidot, ekosysteemisopimuksen toteuttaminen	Innovaatioekosysteemi edistää Kuopion kasvua.		ELKO	Tavoite toteutui. Ensimmäisen kestävä kaupunkikehityksen (ekosysteemisopimus) rahoitushakukierros toteutettiin Pohjois-Savon maakuntaliiton kanssa.
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.		Kaikki	Tavoite toteutui. Kuopiossa on tehty monipuolista vaikuttamistyötä eri valmistelutyöryhmissä. Vaikuttavuus on vaikeasti arvioitavissa.
	Imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.		Kaikki	Tavoite toteutui. Kuopio on pärjännyt hyvin eri kuntabarometreissa. Kuopio sijoittui toiseksi 10 suurimman kaupungin vetovoimaisuusvertailussa.
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden muutos (%), tyhjien liiketilojen osuus, rakentamisen määrä, *kaupunkikeskustan väestömäärä ja työpaikkamäärä	Kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden lisääminen.		ELKO KYP HEP	Tavoite toteutui. Kaupunkikeskustan elinvoima lisääntyi edellisvuodesta. Myös tyhjien liiketilojen osuus väheni edelleen.
	Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toteutus ja kaavoitus etenevät suunnitellusti.		KYP, Tilapalvelut	Tavoite toteutui. Vanhan varikon pohjoisosan asemakaava ja KYS:in asemakaava tulivat voimaan. Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus Luola valmistuneen myöhässä alkupe- räisestä aikataulusta ja sen kustannukset ovat nousseet huomattavasti alkuperäisestä arviosta.

2.HYVINVOIVA KUOPIO

Kriittinen menestyskijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	TP	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
2.1. Aktiivisuuden innostava arki	*Arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.		KYP HEP KOP PTP THP	Tavoite toteutui. Kaupungin vapaa-ajan ja kulttuurin yksiköt tarjoavat monipuolisesti harrastusmahdollisuuksia. Samalla on osallistuttu monipuolisesti arjen aktiivisuutta lisääviin kehittämishankkeisiin.
2.2. Varhainen tuki	Koettu tuen saaminen vanhemmuuteen, *lastensuojelua kuvaavat mittarit, perhekeskustoiminnan eteneminen.	Vanhemmuus sekä perheiden ja läheisten ihmissuhteet vahvistuvat.		HEP KOP PTP THP	Tavoite eteni osittain. Perhekeskus- ja Yhteinen aika -toimintamallit ovat käytössä ja niiden kehittämistyötä on jatkettu edelleen. Koettua tuen saamista vanhemmuuteen on vaikea arvioida.
	*Päihteiden käyttö eri ikäryhmissä, *nuorten suhtautuminen päihteisiin, *psykkistä kuormittuneisuutta ja mielen-terveyttä kuvaavat mittarit, Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo-hankkeen eteneminen	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi paranee.		HEP KOP PTP THP	Tavoite ei toteutunut. Päihdepalveluiden käyttö ei ole vähentynyt päihteiden kokonaiskulutuksen laskusta huolimatta. Nuorten ahdistuneisuus- ja mielenterveysoireilu sekä mielen-terveyspalvelujen kysyntä ovat edelleen lisääntyneet.
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Työttömyysaste, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys, työmarkkinatuen kuntaosuus, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat, *työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, *toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, kuntakokeilun toteutuminen	Työttömyys, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenevät.		ELKO KOP PTP THP Kaupunkikonserni	Tavoite toteutui. Työttömyystilanne on parantunut edellisvuodesta. Vuonna 2022 työttömyysaste oli keskimäärin 9,8 % (11,2 % v. 2021). Joulukuun lopussa työttömiä oli 6 037 (6 145 v. 2021), pitkäaikaistyöttömiä 2 285 (2 693 v. 2021) ja nuorisotyöttömiä 811 (862 v. 2021). Pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt, mutta ei ole vielä koronaa edeltävällä tasolla. Työllisyyden kuntakokeilun toimeenpano ja TE24-uudistukseen valmistautuminen toteutuivat kohtuullisesti. Hyvinvointialueen kanssa tehtävää yhteistyötä ei ole päästy suunnittelemaan toivotulla tavalla.
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	*Tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnossapitoon, *asunnottomat/1000 asukasta	Kuopilaisten tyytyväisyys asuinympäristöön säilyy korkeana.		ELKO KYP HEP KOP Tilapalvelut	Tavoite eteni osittain. Tyytyväisyyttä asuinympäristöön edistettiin huomioimalla muuttuvia asiakas- sekä alueellisia tarpeita mm. kirjastoautojen reitit. Tyytyväisyys katujen talvikunnossapidosta laski hieman edellisestä vuodesta. Kokonaisasunnottomuus on ennallaan mutta pitkäaikaisasunnottomuus on lisääntynyt.
	*Yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, *aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussummamuuttuja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.		Kaikki	Tavoite eteni osittain. On järjestetty mahdollisuus osallistua mm. Kuopio 2030-strategian, maaseutu-, lähiö- ja jätepoliittisten ohjelmien valmisteluun mm. avoimien tilaisuuksien ja työpaikkojen kautta. Mittarit eivät kuvaa tavoitteen saavuttamista. TEA-viisarin arvo on hieman laskenut edellisestä vuodesta.

2.HYVINVOIVA KUOPIO

Kriittinen menestyskijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	TP	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	*Yli 65-vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot, *koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja *alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.		Kaikki	 Tavoite ei toteutunut. Esteettömyys on huomioitu infran suunnittelussa ja rakentamisessa. Lähiöohjelman suunnittelussa on huomioitu alueen turvallisuuden suunnittelu yhdessä asukkaiden kanssa. Katuturvallisuus on huonontunut. Koulukiusaamisesta ei ole mittaritietoa.
	Asukastoiminnan osallistujamäärä, asukastoiminnan kehittyminen	Aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen saavutettavuus ja houkuttelevuus.		KYP HEP KOP Tilapalvelut	 Tavoite ei toteutunut. Ulkoilupaikkojen parannustyöt ovat valmistuneet. Asukastoimintaan osallistuneiden määrä on kasvanut edellisvuodesta, mutta on puolet vuoden 2019 tasosta. Kaupunki tukee myös yhteisöjä esim. yleisavustuksin. Näistä ei ole raportoitu.

3.RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kriittinen menestyskijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	TP	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
3.1. Viisas liikuminen	Eri käyttövoimien osuudet ajoneuvokannasta (%), sähkö- ja kaasuaajoneuvojen määrä, *lataus- ja tankkauspisteverkoston laajeneminen	Kuopion alueella on kattava sähköautojen latausverkosto ja useita biokaasun tankkausasemia.		KYP, Tila-palvelut, Mestar, Kuopion joukkoliikenne	 Tavoite ei toteutunut. Biokaasuasemalle ei ole löydetty sopivaa tonttia. Sähkö- ja kaasuaajoneuvojen määrä oli 35 % kaikista ensirekisteröidyistä autoista.
	* Pyöräpysäköinnin määrän lisäys (kpl), *jalankulun ja pyöräilyn kulkutapaosuus, kaupunkipyörien käyttöaste	Kevyen liikenteen kulkutapaosuus on kasvanut.		KYP, Tila-palvelut	 Tavoite eteni osittain. Kevyen liikenteen kulkutapaosuuden muutosta ei voida arvioida. Kaupunkipyörien määrää on lisätty ja niiden käyttöaste on noussut edellisestä vuodesta.
	Joukkoliikenteen käyttäjämäärä, maaseutualueen liikkumisen kokeilun käynnistyminen	Vähäpäästöiset matkakäytöt toimivat kaupunki-, seutu- ja lähiliikenteessä.		KYP, Kuopion joukkoliikenne	 Tavoite toteutui. Paikallisliikenteessä n. 80 % on toteutettu puhtain käyttövoimin (sähkö/biodiesel). Paikallisliikenteen matkustajamäärä on palannut koronaa edeltävälle tasolle. Maaseutualueen liikkumisen hanke on siirtynyt pilottivaiheeseen.
3.2. Kiertotalous ja resurs-sien viisas käyttö	Henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmastosuunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.		Kaikki, Kaupunkikonserni	 Tavoite toteutui. Hankinnoissa ja toiminnoissa on noudatettu resurssiviisasta toimintatapaa. Resurssivisausohjelman toimenpiteitä on viety käytäntöön.
	*m2/oppilas uusissa kouluissa, kaupungin toimitilojen määrä (brm2)	Tilasuunnittelun lähtökohdiana on muuntojoustavuus ja tilojen käytön tehokkuus. Rakennusten ympäristökuorma on minimoitu.		Tila-palvelut, Servica	 Tavoite ei toteutunut. Hanke- ja toteutussuunnitelmissa on huomioitu tilojen muuntojoustavuus. Rakennusten ympäristökuorman minimointia ei voida todentaa. Kaupungin toimitilojen neliömäärä on kasvanut.
	Selvityksen eteneminen	Selvitetään keinot tarjota kaupungin ruokapalveluissa ilmastoviisasta (lähi- ja kasvis) ruokaa.		Servica	 Tavoite toteutui. Ilmastoviisasta ruokaa lapsille-hanke jatkuu. Servica Oy:n kanssa yhteistyössä toteutettavan hankkeen tavoitteena on vähentää varhaiskasvatuksen ja koulujen ruokapalveluiden ilmastovaikutuksia sekä kehittää ruokapalveluiden ympäristötavoitteita ja niiden seurantaa.
3.3. Energiat-hokkuus ja uusiutuva energia	*Uusiutuvan energian osuus sähkön ja lämmön hankinnasta sekä omasta tuotannosta, *puurakentamisen määrä, *öljylämmitteiset kaupungin kiinteistöt	Tarkastellaan uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämismahdollisuudet kaikissa peruskorjaus- ja uudiskohteissa sekä uusilla rakentamisalueilla.		Tila-palvelut, Kaupunkikonserni, Energia-neuvonta	 Tavoite toteutui. Kaikissa uudishankkeissa on selvitetty eri energiamuotojen hyödyntäminen ja puurakentamisen edistäminen on huomioitu toimitilahankkeiden kilpailuskriteereissä. Uusiutuvan energian osuutta sähkön- ja lämmön hankinnasta ja omasta tuotannosta sekä öljylämmitteisten kaupungin kiinteistöjen määrästä kuvaavia mittaritietoja ei ole esitetty vuoden 2022 tilinpäätöksessä.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kriittinen menestyskijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	TP	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	*Kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhallukkuus	Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstöhankinnasta.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite ei toteutunut. Palvelualueilla on ollut työvoiman rekrytoinnin haasteita. Hakijoiden määrä/avoin työpaikka on vähentynyt jatkuvasti. Henkilöstön lähtövaihtuvuus on kasvanut vuodesta 2013 alkaen. Suositte-luhalukkuus on kasvanut.
	Esimieskysely, johtamisen uudistamisen etene-minen, etätöypäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työnteke-misen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite toteutui. Työn monipaikkai-suutta on lisätty ja etätöyskentelykä-tännöt ovat vakiintuneet osassa työ-tehtävistä.
	Työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämi-seen.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite toteutui. Henkilöstön osalli-suutta työyhteisön kehittämiseen on edistetty käyttöönottamalla digitaali-nen aloite- ja ideointialusta. Työtyy-tyväisyys on vertailuysiköiden tasola. Työtyytyväisyys on huonontunut vuoden 2015 tasosta.
	Sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolosten kus-tannukset, tapaturma-poissaolot pv/htv, työtyy-tyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutus-ten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työtur-vallisuudesta ja osaamises-ta.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite ei toteutunut. Sairauspoissa-olosten määrä on kasvanut edellisvuo-desta.
4.2. Sujuva ja uudistuva toi-minta	*Kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja moni-kanavaisesti ja asiakasläh-töisesti.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite toteutui. Kaupungin digitali-saation kehittämistoimenpiteet ovat edenneet. Palveluja on kehitetty asia-kaslähtöisesti esim. museoiden näyt-telyiden oheispalveluissa ja verkko-sisällöissä. Palautteen antamisen tulisi olla monikanavaista ja saavutet-tavaa.
	*Asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten ta-hojen kesken	Rakennetaan hyvää kump-panuutta ja asiakasläh-töisiä yhteistyömalleja hyvin-vointialueen kanssa.		Kaikki	Tavoite toteutui. Kaupunki on ollut vahvasti mukana hyvinvointialueen valmistelussa ja kuntayhteistyössä. Järjestöjen kanssa tehdystä yhteis-työstä on raportoitu niukasti.
	Suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunni-tellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkei-seen aikaan.		Kaikki	Tavoite toteutui. Kuopion uusi strate-gia on valmistunut keväällä 2022. Hallinto- ja tukipalvelujen (HALTUUN) organisoinnin toimeen-pano on aloitettu.
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos, toimin-takatteen kasvu%, toi-mintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nolla-tason vuonna 2025.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite ei toteutunut. Kuopion kau-pungin vuoden 2022 tilikauden tulos on 4,5 milj. euroa alijäämäinen. Toi-mintakulut kasvoivat 6,4 % ja toimin-takate kasvoi 8,1 % edelliseen vuo-teen verrattuna. Vuosikate/poistot % ydinkaupunki 90,9 % ja koko konserni 127,1 %.
	Palveluverkostoselvityk-sen valmistuminen, in-vestointien sisällön ja kustannusarvioiden pitä-vyys, taseen ulkopuoliset sopimusvastuut, tilakus-tannusten muutos	Kaupungin toimitilaverkos-to mitoitetaan asiakastar-peen ja talouden kestoky-vyn mukaisesti.		Kaikki, Tila-palvelut	Tavoite ei toteutunut. Palveluver-kostosuunnittelun pohjaksi tuotettiin runsaasti taustamateriaalia ja vaihto-ehtoja, mutta varsinainen suunnitel-ma linjauksineen ei edennyt.

Suorituskyky, -taloudellisuus- ja vaikuttavuusmittarit	Mittari	Tavoite 2022	Toteutuma	Tarkastuslautakunnan arvio
Joukkoliikenteen matkustajamäärä	Matkustajaa vuodessa	6 300 000	7 300 000	Tavoite toteutui.
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue	%	96	90	Tavoite ei toteutunut.
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue	%	99	91	Tavoite ei toteutunut.
Teatterin ison salin täyttöaste	%	70	54,3	Tavoite ei toteutunut.
Kyky vastaanottaa jatkohoittoa tarvitsevia potilaita erikoissairaanhoidosta	Siirtoviivemaksut, €	220 000	877 223	Tavoite ei toteutunut.
Lyhytaikaisten potilaiden keskimääräinen hoitoaika	Hoitovuorokausimäärän keskiarvo	12	22	Tavoite ei toteutunut.
Ikäihmisten sosiaalipalvelujen tarpeen arvion odotusaika	vrk	9	20	Tavoite ei toteutunut.
Toimitilojen kokonaisneliömäärä	brm ²	665 000	684 980	Tavoite ei toteutunut.
Ulkoa vuokrattujen tilojen kokonaisneliöt	m ²	80 000	80 148	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
Kunnossapidon talvihoidon kustannukset	€/km	6 500	7 781	Tavoite ei toteutunut.
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0-6 vuotiasta lasta kohden	€	11 627	11 680	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7-15 -vuotias lapsi	€	10 140	10 189	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
Kansalaisopiston nettokustannus €/opetustunti	€	75,3	75,3	Tavoite toteutui.
Suun terveydenhuollon käynnin keskiarvohinta	Keskiarvohinta €/käynti (brutto)	alle 120	148,87 brutto 111,86 netto	Tavoite ei toteutunut.
Kehitysvammaisten ja vammaisten ympärivuorokautisen hoivan kustannukset ml. laitoshoidon	M€	25,8	25,3	Tavoite toteutui.
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten toimintakulut	M€	19,0	21,4	Tavoite ei toteutunut.
Keskimääräinen tilakustannus	€/brm ² /kk	10,50	11,24	Tavoite ei toteutunut.
Työmarkkinatuen kuntarahitusosuus	M€	11,128	11,853	Tavoite ei toteutunut.
Kunnossapidon talvihoidon asiakastytytyväisyys	Asteikko 1 - 5	3,72	3,63	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0-6 vuotiaista	%	74,0	78,5	Tavoite toteutui.
Kaikki kirjastopalvelujen lainat/asukasmäärä	kpl	17,3	16,2	Tavoite ei toteutunut.
Alle 20-vuotiaiden asiakaskäyntien määrä Kuntolaakson uimahallipalveluissa	kpl	105 000	126 523	Tavoite toteutui.
Hoitoon sitoutuminen mielenterveyspalveluissa	Käyttämättä jääneiden vastaanottoaikojen osuus	Alle 5 %	11,4 %	Tavoite ei toteutunut.
Hoitoon sitoutuminen äitiys- ja lastenneuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa	Käyttämättä ja peruuttamatta jääneiden vastaanottoaikojen osuus	1,2 % - 1,5 %	1,5 %	Tavoite toteutui.
Ympärivuorokautisen hoivan peittävyys (= ympärivuorokautisessa hoidossa olevien osuus 75 vuotta täyttäneistä)	%	6,5 %	6,45 %	Tavoite toteutui.
Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden kuntoutuminen kuntouttavaan työtoimintaan, työhön, opiskeluun, %- osuus asiakkaista	%	30 %	37,5 %	Tavoite toteutui.
Purettujen rakennusten kokonaisneliöt	brm ²	23 000	3 082	Tavoite ei toteutunut.

Hapelähteen puisto,
kuva: Vicente Serra

3. KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Toimintatuotot olivat yhteensä 190,2 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymä oli 2,5 milj. euroa (1,4 %) suurempi kuin edellisenä vuonna. Korona-avustuksia kaupunki sai yhteensä 9,7 milj. euroa ja käyttöomaisuuden myyntivoittoa kertyi 7,3 milj. euroa, joka oli 4,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 19,9 %, kun edellisenä vuonna tunnusluku oli 20,9 %. Valmistus omaan käyttöön oli 1,0 milj. euroa. Kuntateknikkaliikelaitoksen yhtiöittäminen vähensi valmistusta omaan käyttöön jo vuonna 2021. Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tulokseen silloin, kun taseeseen kirjatus hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin.

Toimintakulujen toteutuma oli -954,1 milj. euroa, kasvua 57,8 milj. euroa (6,4 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakuluista eniten käytettiin palveluiden ostoihin, 492,0 milj. euroa, mikä oli 25,7 milj. euroa (5,5 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Erikoissairaanhoidon ostopalveluihin käytettiin 198,3 milj. euroa, 4,3 milj. euroa (2,2 %) edellisvuotta enemmän.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 356,9 milj. euroa, joista palkkojen ja palkkioiden toteutuma on 281,9 milj. euroa. Henkilöstökulut kasvoivat 21,1 milj. euroa (6,3 %), palkat ja palkkiot 17,4 milj. euroa (6,7 %) edellisestä vuodesta. Palkkatarkistuksen vaikutus nosti henkilöstökuluja 4,4 milj. euroa, mutta keväällä käynnissä olleet työtaistelut vastaavasti vähensivät niitä 2,3 milj. euroa.

Avustuksia maksettiin yhteensä 40,1 milj. euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 11,9 milj. euroa, omaishoidon tukea 5,3 milj. euroa ja lasten kotihoidontukea 4,3 milj. euroa. Avustusmenot sisältävät Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän viimeisen tilikauden alijäämän kattamisen 4,8 milj. euroa, josta käytännössä avustusmenojen kasvu kokonaisuudessaan syntyi.

Toimintakate eli toimintatuottojen ja -kulujen erotus osoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli -762,8 milj. euroa, se on heikentynyt edellisestä vuodesta 57,0 milj. euroa (8,1 %). Ulkoisessa toimintakatteessa eliminoiduu autopaikkavelvoitemaksuista syntyvä kate kaupunkiympäristön palvelualueen ja Tilapalvelujen välillä, mikä heikentää toimintakatetta 0,5 milj. euroa.

Toimintakateen toteutuma (milj. euroa)	TA 2022 alkuperäinen	Talous- arviomuutos	TA 2022 Muutoksien	TP 2022	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksien (+) paremmin (-) huonommin
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-746,7	-14,7	-761,4	-762,8	16,1	-1,4
Verotulot	530,0	18,9	548,9	549,6	19,6	0,7
Valtionosuudet	241,5	3,2	244,7	244,7	3,2	0
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)	10,5	0	10,5	13,1	2,6	2,6
Vuosikate	35,3	7,4	42,7	44,5	9,2	1,8
Poistot ja arvonalentumiset	-51,0	-0,5	-51,5	-49,0	2,0	2,5
Tilikauden tulos	-15,7	6,9	-8,8	-4,5	11,2	4,3
Tilinpäätöserät	0,1	0	0,1	0,1	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-15,6	6,9	-8,7	-4,3	11,3	4,4

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulokertymä oli 549,6 milj. euroa, kasvua 25,3 milj. euroa (4,8 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet olivat 244,7 milj. euroa, 13,9 milj. euroa (6,0 %) edellisvuotta enemmän. Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 794,2 milj. euroa, 39,2 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot olivat edellisen vuoden tasolla, 11,1 milj. euroa. Muita rahoitustuottoja kertyi 5,8 milj. euroa, joista osinkotuottoja 4,9 milj. euroa, yli miljoona euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Takausmaksuja saatiin 0,6 milj. euroa, joka oli edellisvuoden tasoa. Korkokuluja kirjattiin 3,7 milj. euroa, 0,4 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna, mitä selittivät sekä arvioitua pienempi lainanoton lisäys että

hyvä suojausaste korkojen nousua vastaan.

Vuosikate osoittaa tulo- ja menojen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen välitulos arvioitaessa tulo- ja menojen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä. Vuosikatetta kertyi tilikaudella 44,5 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vuosikate heikkeni 16,6 milj. euroa.

Vuosikate oli 4,5 milj. euroa pienempi kuin suunnitelman mukaiset poistot. Vuosikate kattaa poistoista 90,9 %, kun edellisenä vuonna luku oli 125,3 %. Kunnan tulo- ja menojen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonlaiset investoinnit. Asukaskohtainen vuosikate oli 363 euroa ja se heikkeni -140 euroa/asukas edellisestä vuodesta.

Suunnitelman mukaisia poistoja oli 49,0 milj. euroa, 0,2 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Satunnaisia eriä ei ollut lainkaan.

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2022 tilikauden tulos oli -4,5 milj. euroa. Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksia. Poistoeron vähennyksiä kirjattiin tilikaudelle 0,1 milj. euroa.

Vuoden 2022 tilikauden alijäämäksi muodostui -4,3 milj. euroa. Edellisenä vuonna tilikausi oli ylijäämäinen 12,5 milj. euroa.

Toimintakate heikkeni 57,0 milj. euroa edellisvuodesta, myös vuosikate heikkeni 16,6 milj. euroa edellisvuodesta. Verotulojen kertymä oli 25,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuotena. Vuosikate kattaa poistoista 90,9 %, edellisenä vuonna luku oli 125,3 %.

3.1 Talousarviotavoitteiden asettaminen ja sitovuus

Talousarviolukujen täsmäytys talousarviokirjan ja tilinpäätöksen välillä

Talousarvion sitovuustason mukaan käyttötalousosassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan kahden palvelualueen alkuperäiset talousarvioluvut toimintatuottojen ja -kulojen osalta ovat vaihtuneet siirryttäessä talousarviosta tilinpäätökseen. Toimintakate on säilynyt alkuperäisen talousarvion mukaisena. Tilinpäätöksessä tai käyttösuunnitelman seurantaraporteissa syitä ei ole avattu.

Vaikka toimintakate sitovuustason mukaisesti viimekädessä ratkaisee, kovin marginaalisia muutoksia ei ole tarkoituksenmukaista lähteä sisällyttämään jo hyväksytyyn talousarvioon. Mikäli muutoksia on pakko tehdä, tulisi ne viedä käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä ao. lautakunnille tiedoksi. Tilinpäätöstä lukevan tulisi pystyä varmistumaan siitä, että tilinpäätöksessä mainittu alkuperäinen talousarvioluku on alkuperäinen, riippumatta sitovuustasosta. Vähintäänkin tehdyt tekniset muutokset tulisi olla dokumentoituja.

Tarkastuslautakunta muistuttaa edelleen, että talousarviokirjassa esitetyt tulo- ja menoarviot ovat alkuperäisiä ja ne tulee esittää sellaisenaan tilinpäätöksessä.

Alkuperäisten talousarviolukujen muutokset (luvut tuhansia euroja)			
Elinvoima- ja konsernipalvelu	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.102)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.179)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	12 932	12 990	-58
TOIMINTAKULUT	-39 110	-39 167	-58
Kasvun ja oppimisen palvelualue	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.104)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.181)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	14 234	14 535	-301
TOIMINTAKULUT	-232 502	-232 803	301

Talousarvionmuutokset

Tilinpäätösvoiton aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 14,7 milj. euroa, kun toimintatuotot lisääntyivät 6,0 milj. euroa ja toimintakulut 20,7 milj. euroa.

Talousarvionmuutoksissa verotulojen tuloarvioita korotettiin 18,9 milj. eurolla verotilistysten hyvän kehityksen vuoksi. Valtionosuuksien tuloarvioita lisättiin 3,2 milj. euroa. Talousarvionmuutokset pienensivät tilikauden alijäämää 6,9 milj. eurolla -8,7 milj. euroon. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli alijäämäinen -15,6 milj. euroa.

Tilinpäätöksessä toimintatuottoja kertyi 309,9 milj. euroa (toteuma 105 %) ja se oli 15,3 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 21,3 milj. euroa enemmän.

Merkittävimmät poikkeamat olivat perusturvan palvelualueella, 6,0 milj. euroa ja kaupunkiympäristön palvelualueella samoin 6,0 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Toimintatuottoja kertyi 10,7 milj. euroa (3,6 %) enemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimintakulojen toteuma oli 1.072 milj. euroa (toteuma 102 %), 16,2 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi ja peräti 36,9 milj. euroa alkuperäistä talousarviota suurempi. Terveystieteiden palvelualueen poikkeama muodostui ainoaksi merkittäväksi ylitykseksi, muutettuun talousarvioon verrattuna toteuma oli 9,1 milj. euroa suurempi ja alkuperäiseen 15,6 milj. euroa suurempi. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta 67,1 milj. euroa, 6,7 %. Toimintakatteen toteuma oli -762,3 milj. euroa (toteutuma 100 %).

Toimintakate toteutui 1,0 milj. euroa muutettua talousarviota ja 15,6 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompana. Toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 56,5 milj. euroa (8,0 %).

Hyvinvoinnin edistämisen (-0,9 milj. euroa) sekä kasvun ja oppimisen palvelualueiden (-1,6 milj. euroa) toimintakatteet olivat heikompia kuin muutetussa talousarviossa. Kaupunkiympäristön toimintakate toteutui positiivisena, toisin kuin talousarvio oli laadittu ja oli 4,6 milj. euroa talousarviota parempi. Perusturvan toteutuminen 6,6 milj. euroa muutettua talousarviota parempana kompensoi käytännössä kaksi kolmasosaa terveydenhuollon 9,0 milj. euron ylityksestä.

Pelastustoimen toimintakatteen toteumaan vaikutti tilinpäätöskirjauksiin sisällytetty pakollinen menovaraus. Tilipalvelujen toimintakate oli 1,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Vaikka muutetussa talousarviossa vuosikatetta nostettiin 42,7 milj. euroon, toteuma oli sitäkin parempi, 45,0 milj. euroa. Poistojen toteuma oli 49,0 milj. euroa, 2,5 milj. euroa talousarviota pienemmät. Pääosin tämä johtui yhdyskuntarakentamisen poistojen toteumasta selkeästi alle talousarvion.

Tilikausi toteutui -3,9 milj. euroa alijäämäisenä, mikä oli alkuperäistä talousarviota 11,7 milj. euroa paremmin. Edellisenä vuonna tilikausi oli ylijäämäinen 12,4 milj. euroa.

Talousarvion toteutuma toimintakatetasolla						
Toimintakatteen toteutuma (milj. euroa)	TA 2022 alkuperäinen	TA muutos	TA 2021 Muutoksin	TP 2022	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
Elinvoima ja konsernipalvelu	-26,2	0	-26,2	-25,1	1,1	1,1
Kaupunkiympäristön palvelualue	-2,5	0	-2,5	2,1	4,6	4,6
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-43,3	0	-43,3	-44,3	-0,9	-0,9
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-218,3	-2,0	-220,3	-221,9	-3,6	-1,6
Perusturvan palvelualue	-192,8	-5,8	-198,6	-192,0	0,8	6,6
Terveydenhuollon palvelualue	-275,2	-6,2	-281,4	-290,4	-15,2	-9,0
-josta erikoissairaanhoido	-185,3	-5,2	-190,5	-199,6	-14,3	-9,1
-terveydenhuollon palvelualue ilman erikoissairaanhoidoa	-89,9	-1,0	-90,9	-90,8	-0,9	0,1
Vaalit	-0,3	0	-0,3	-0,3	0	0
Tarkastustoimi	-0,3	0	-0,3	-0,3	0	0
Yleishallinto	-25,6	0,3	-25,9	-25,0	0,6	0,9
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-784,4	-14,4	-798,8	-797,1	-12,7	1,7
Tilapalvelut	36,2	0	36,2	37,4	1,2	1,2
Muut taseyksiköt	1,6	-0,3	1,3	-2,6	-4,2	-3,9
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-746,7	-14,7	-761,3	-762,3	-15,6	-1,0

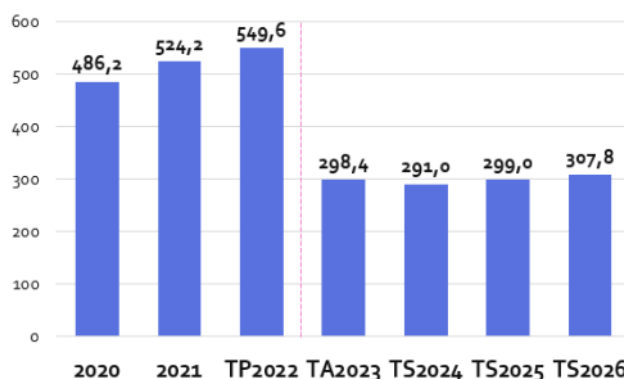
Verotulot

Verotulojen toteuma oli 549,6 milj. euroa, 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toteuma oli 19,6 milj. euroa suurempi. Talousarviomuutoksissa verotulojen tuloarvioita korotettiin 18,9 milj. eurolla verotilistysten hyvän kehityksen vuoksi.

Kunnallisverotulojen kertymä oli 457,5 milj. euroa, joka oli 19,7 milj. euroa (4,5 %) enemmän kuin edellisvuonna. Yhteisöverotulojen kertymä oli 44,3 milj. euroa, joka oli 2,6 milj. euroa (6,2 %) enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kiinteistöverotulojen toteuma oli 47,7 milj. euroa, kasvua 3 milj. euroa (6,8 %) edelliseen vuoteen verrattuna.

Verotulot M€

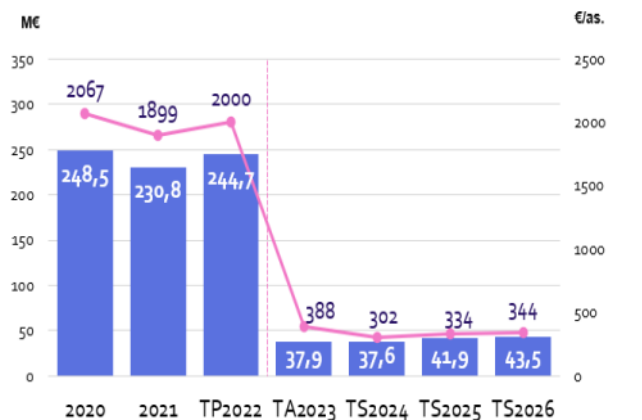
Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Valtionosuudet

Valtionosuudet olivat 244,7 milj. euroa, 13,9 milj. euroa (6,0 %) edellisvuotta enemmän. Valtionosuuksien tuloarviota korotettiin 3,2 milj. euroa perustemuutosten vuoksi ja ne toteutuivat muutetun talousarvion mukaisina.

Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus oli yhteensä 794 milj. euroa. Ne olivat 39,2 milj. euroa (4,9 %) suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Valtionosuudet M€ ja €/asukas

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

	TA2022 alkuperäinen M€	TP2022 M€	Vrt. alkuperäinen TA (+) paremmin (-) huonommin M€
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-746,7	-762,8	-16,1
Verotulot	530,0	549,6	19,6
Valtionosuudet	241,5	244,7	3,2
Rahoitustuotot ja -kulut	10,5	13,1	2,6
Vuosikate	35,3	44,5	9,2
Poistot ja arvonalentumiset	-51,0	-49,0	2,0
Tilikauden tulos	-15,7	-4,5	11,2
Tilinpäätöserät	0,1	0,1	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-15,6	-4,3	11,3

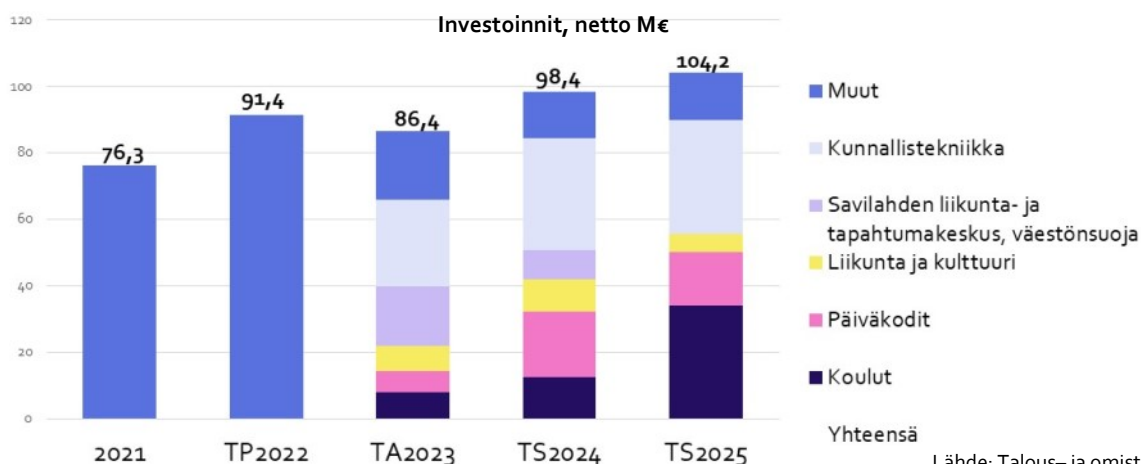
Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

3.2 Investoinnit, lainakanta ja talouden tasapaino

Investoinnit

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Kaupungin nettoinvestoinnit ylittivät talousarvion 1,4 milj. euroa.

Toimitilainvestoinneista valmistuivat tilikauden aikana Kuopion taidelukio Lumit, Niiralan koulu ja Alavan päiväkoti, vuokrahankkeista Syväniemen päiväkoti ja koulu sekä Jynkänlahden ja Pirtin koulujen viipaleet. Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus Luolan louhintatyöt valmistuivat syksyllä 2022. Louhintatöiden myöhästymisestä johtuen varsinaiset rakennustyöt päästiin aloittamaan kaksi kuukautta myöhässä. Talonrakennusinvestoinnit olivat 47,9 milj. euroa (muutetussa talousarviossa 48,0 milj. euroa).

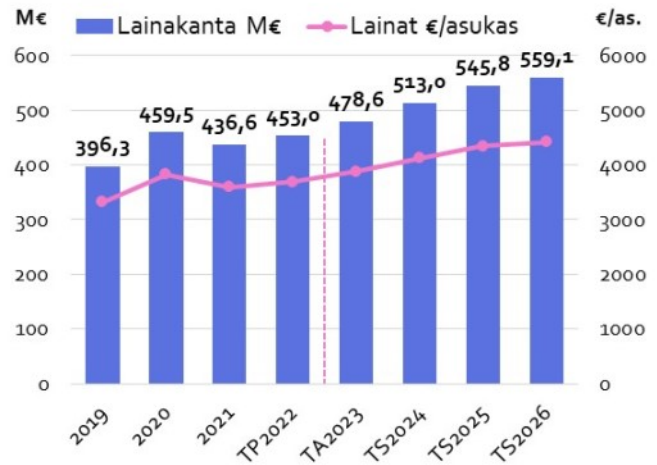

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Lainakanta ja vuosimuutos

Koko kaupungin pitkäaikaiset lainat kasvoivat 16,4 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 70,0 milj. euroa ja lyhennettiin 53,6 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen lisäys oli 25,3 milj. euroa, joka muodostuu Tilapalvelujen ja kaupungin välisestä saamis-velkasuhteen muutoksesta, jotta kirjanpidollisesti eriytetyn taseyksikön omaa taseasemaa pystytään tarkastelemaan.

Emokaupungin lainakannan kasvu oli 16,4 milj. euroa, mikä merkitsi 103 euroa/asukas lisäystä lainakantaan. Lainakanta asukasta kohden oli 3 695 € (v. 2021 3592 /asukas). Suunnitellulla investointitasolla se kasvaa 4 418 euroon asukasta kohden vuoteen 2026 mennessä.

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Kaupungin taseen tunnusluvut				
	2022	2021	2020	2019
Omavaraisuusaste, %	51,7	53,4	51,5	53,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	62,7	59,2	62,1	58,1
Kertynyt yli-/alijäämä, M €	184,4	188,7	176,2	157,1
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 504	1 553	1 466	1 317
Lainakanta 31.12., M€	453,0	436,6	459,5	396,3
Lainakanta 31.12., €/asukas	3 695	3 592	3 823	3 322
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	556,9	516,9	539,8	480,5
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	4 543	4 252	4 490	4 028
Lainasaamiset, M€	247,1	254,0	260,8	256,7

Vuokravastuut sisältävät mm. elinkaarimallilla tehtyjen koulujen ja päiväkotien kustannuksia.

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Talouden tasapaino

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Edelleen lain mukaan mahdollisesta kattamattomasta alijäämästä on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 188 708 644,75 euroa ja tilikauden 2022 alijäämän -4 323 819,84 euroa vähentämisen jälkeen taseessa on kertynyttä ylijäämää yhteensä 184 384 824,91 euroa.

Kuntalain 133 §:n mukaan tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja tai pormestari. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yksi hallituksen jäsen ei allekirjoittanut tilinpäätöstä.

4. TOIMINNAN ARVIOINTI

4.1 Kuopion Museokeskus

Kuopion museokeskus vastaa Kuopion kaupungin museopalveluista. Museokeskus koostuu Kuopion taidemuseosta, Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta ja Kuopion luonnontieteellisestä museosta. Kulttuurihistoriallinen museo ja taidemuseo toimivat oman alansa aluevastuumuseoina Pohjois-Savossa. Luonnontieteellisen museon vastualueeseen kuuluu lisäksi Etelä-Savo sekä Pohjois- ja Etelä-Karjala.

Museokeskuksen tekemä yhteistyö

Museot suuntaavat hyvinvointia tukevia sisältöjään erityisesti lapsille ja nuorille sekä ikääntyville ja erityisryhmille. Yhteistyöryhmiä ovat mm. Kultu-kulttuuritoimijoiden yhteistyöryhmä, kulttuuri vanhustyön tukena, hyvinvointipalveluiden viestintäverkosto sekä Kohtaamisia-lehden toimituskunta.

Kuopion ILONA-verkosto on 2000-luvun alussa perustettu yhteistyöryhmä, joka koostuu Kuopion alueen lapsiperheiden parissa työskentelevistä järjestöistä. ILONA-verkoston ja hyvinvointipalveluiden yhteistyöverkoston ja muiden kaupungin kulttuuritoimijoiden kanssa museot tuottavat tapahtumia lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin tueksi.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille museoiden yhteistyöverkostoissa tuottamat tapahtumat hyvinvoinnin edistämiseksi. Tarkastuslautakunta arvostaa Museokeskuksen tekemää työtä syrjäytymisuhan alla olevien nuorten, lapsiperheiden ja heikommassa asemassa olevien hyvinvoinnin tukemiseksi.

Kulttuurihistoriallinen museo ja Luonnontieteellinen museo ovat hyödyntäneet vuodesta 2021 lähtien kansainvälistä näyttelytarjontaa. Uudistetun Kuopion museon avajaisnäyttelynä oli LEONARDO DA VINCI, joka oli esillä 15.6.2021–16.1.2022. Osa näyttelystä oli hajautettu Kuopion taidemuseoon, jossa esillä ollut osa sulkeutui jo 14.11.2021. Koronapandemia vaikutti koko vuoden 2021 ja

vielä tammi-maaliskuussa 2022 edelleen negatiivisesti museoasiakkaiden aktiivisuuteen. Silti Kuopion museossa Leonardo da Vinci -näyttelyssä vieraili 32 905 ja Taidemuseossa 14 962 kävijää.

Kuopion museon vuoden 2022 toiseksi näyttelyksi valittiin MICROSCULPTURE – Muotokuvia hyönteisistä –näyttely, joka oli esillä 15.2.–14.8.2022. Näyttelyn kävijämäärä oli 44 369. Kuopion museon vuoden 2022 ja alkuvuoden 2023 päännäyttely oli Julius Caesar – kunniasta kuolemattomuuteen. Näyttely oli esillä 16.9.2022 - 26.3.2023. Näyttelyyn tutustui yhteensä 67 858 asiakasta (asiakaskäyntiä).

Tarkastuslautakunta arvostaa kansainvälisiä yhteistyömalleja.

Kuopion kulttuurihistoriallisen ja luonnontieteellisen museon hankesuunnitelma

Hankkeen tavoitteena on saada Kulttuurihistoriallisen museon ja Luonnontieteellisen museon asiakas-, työskentely- ja päivittäiseen työhön liittyville arkisto- ja aineistotoiminnoille tarkoituksenmukaiset, turvalliset ja terveelliset tilat sekä kehittää ja tehostaa samalla palveluita ja toimintatapoja. Vaihtoehtotarkastelussa parhaaksi osoittautui Postitalo, jonka peruskorjaus valmistuu kevättalvella 2023. Muutto kohteeseen alkanee toukokuussa ja toiminta kohteessa käynnistyy kokonaisuudessaan marraskuussa 2023. Nykytilanteeseen verrattuna vuokratkustannukset nousevat, mutta peruskorjausten investointikustannukset jäävät pois.

Tarkastuslautakunta toteaa, että museotilat on saatu hyvään kuntoon ja tilasuunnittelu etenee edelleen. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että uudet museotilainvestoinnit vaativat myös käyttösunnitelmaan riittävät toiminta- ja henkilöstöresurssit, jotta museoiden palvelutaso voidaan ylläpitää. Tämä tulee huomioida talousarviovalmistelussa.

Kuopion museo, kuva: Vicente Serra

4.2 Kansalaistoiminnan palvelut

Kansalaistoiminnan palvelut ovat monialaisia ja pääosin lakisääteisiä hyvinvoinnin edistämisen palveluja, joiden keskeisinä tavoitteina ovat terveellisten elintapojen, osallisuuden, vaikuttamismahdollisuuksien, mielekkään tekemisen sekä aktiivisen elämäntavan edistäminen. Hyvinvointitiedon koordinointi, analysointi ja raportointi sekä hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön tutkimustiedon soveltaminen ja kehittäminen ovat kansalais-toiminnan palvelujen keskeisiä tehtäviä.

Kansalaistoiminnan palvelut on vastannut vuodesta 2020 saakka Pohjois-Savon alueen kuntien kulttuuritoiminnan yhteisestä kehittämisestä Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä alueellisen kehittämisen rahoituksella.

Hyvinvointityön edistäminen

Vuoden 2022 strategiset tavoitteet rakentuvat pääosin Hyvinvoiva Kuopio –strategiaohjelman ja Kuopion kaupungin hyvinvointisuunnitelman pohjalle. Hyvinvoiva Kuopio –ohjelman mukaisesti toimenpiteet kohdentuvat terveellisten elintapojen (hyvän elämän rutiinit), sosiaalisen tuen (hyvän elämän kanssakulkijat), harrastamisen ja mielekkään tekemisen (hyvän elämän innostajat) ja työkyvyn tukemisen (hyvän elämän toimeentulo) ja osallisuuden edistämisen (hyvän elämän asuinympäristö) tavoitteisiin. Valtuuston sitoviin tavoitteisiin tähdätään hyvinvointisuunnitelmaan kirjatuihin toimenpiteisiin. Tavoitteena on systemaattinen tavoitteiden suuntainen toiminta, jolla tähdätään vaikuttavuuden lisäämiseen.

Hyvinvointitiedon ja –toiminnan koordinoitua on kehitetty merkittävästi Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelman mukaisesti. Systemaattisella kehittämisellä rakennetaan punaista lankaa strategiasta eri palvelualueiden yksiköiden toimenpiteisiin ja talouden suunnitteluun ja seurantaan. Kehittämistyön tavoitteena on järjestelmällinen ja pitkäjänteinen toiminnan vaikuttavuuden lisääminen ja asetettujen vaikuttavuustavoitteiden saavuttaminen. Hyvinvointisuunnitelma laadittiin poikkeuksellisen laajassa yhteistyössä osallistaen kymmeniä asiantuntijoita mukaan suunnitteluun. Suunnitelman toimeenpanoa ja toteutumisen seuranta tuetaan eri palvelualueilla aiempaa aktiivisemmin.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön koordinoitua on fokusoitu vastaamaan rajallista henkilöresurssia. Kuopion kokoisessa kaupungissa, jossa päihdeongelmat ovat suuri haaste, yhden koordinaattorin henkilöresurssi on pieni, eikä se riitä esim. koulukiertueisiin. Yhdistysverkosto, poliisi ja muut yhteistyötahot ovat olennaisia ehkäisevän päihdetyön kumppaneita. Ehkäisevän päihdetyön viestintää on kehitetty voimakkaasti mm. laatimalla kouluille laajoja koulutusmateriaaleja, joita koulut voivat hyödyntää opetuksessaan sekä vanhempainilloissa.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että ehkäisevän päihdetyön henkilöstöresurssointi on Kuopion kokoisessa kaupungissa liian pieni. Kysyntää palveluille on enemmän kuin mitä nykyresursseilla voidaan järjestää.

Järjestöjen toimintaedellytykset

Hyvinvoinnin ja kansalaistoiminnan edistäminen edellyttää erittäin laajaa yhteistyötä järjestöjen, oppilaitosten, poliisin ja muiden viranomaisten kanssa. Järjestöjen toimintaedellytyksien turvaamiskeinoja ovat mm.

- Avustustoiminta: yleis- ja erityisavustukset, Meidän Kuopio- tapahtumatuki, hanketuki (ESR), jääurheilun tuki, investointituki
- Yhteistoiminnan koordinointi (tapahtumat, foorumit, yhteistyötapaamiset)
- Neuvonta ja tuki
- Toimintaympäristö (subventoidut tilat, yhteiskehittäminen)
- Järjestöjen toiminnasta viestiminen kaupungin kanavissa, järjestöille ajankohtaisista asioista tiedottaminen, mm. Hyvisviesti
- Vapaaehtoistoiminnan aktivointi mm. ylläpitämällä vapaaehtoistoiminta.fi -palvelua, joka mahdollistaa vapaaehtoistehtävistä tiedottamisen sekä vapaaehtoisten rekrytoinnin.
- Kuopion Seinä -verkkopalvelun ylläpitäminen, jossa yhdistykset voivat ilmoittaa tapahtumistaan.
- Pohjois-Savon liikunnan kanssa yhteistyössä toimiminen tukien ja kehittämien kuopiolaista seuratoimintaa sekä seurojen ulkopuolella tapahtuvaa liikuntaa.

Lisäksi Pohjois-Savon kuntien kulttuuritoiminnan alueellinen kehittämishanke on merkittävä mahdollisuus tukea alueellisesti kulttuuri- ja taidealan yhdistysten toimintaa ja asukkaiden hyvinvointia.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimintaedellytysten tuki on kehittynyt. Järjestöjä on koottu yhteen ja tiedonkulkua on lisätty.

Avustukset

Avustusten määrältään merkittävimpien avustettavien järjestöjen kanssa käydään säännöllisesti kehityskeskusteluja ajankohtaisista asioista, tavoitteista, suunnitelmista ja toteutuneesta toiminnasta. Kokoontumisia järjestetään myös järjestöryhmittäin. Avustusten volyymitietoja:

- Vuonna 2022 yleisavustuksia haki 359 eri toimijaa, jaettu yhteensä 2 655 195 €
- Yhteistyösopimukset 8 kpl, yhteensä 779 400 €
- Jääurheilun tuki 406 000 €
- Erityisavustukset 30 000 €
- ESR-hanketuki 100 000 €

Asukastuvat ja järjestötilat

Asukastoiminnan painopiste on muuttunut kiinteästä tilasidonnaisesta asukastupatoiminnasta verkostomaiseen ja avoimempaan asukastoimintaan, jota toteutetaan yhteistyössä laajan toimijakentän kanssa. Asukastoiminnan kumppaneita ovat mm. järjestöt, kaupungin yksiköt, seurakunnat ja vapaaehtoiset. Asukastoimintaa toteutetaan osittain kirjaston kanssa yhteisissä tiloissa, mikä lisää asukastoiminnan saavutettavuutta.

Toiminnan muutos lähti liikkeelle lähiötyöntekijöiden määrän supistamisesta vuonna 2019. Asukastuvat ovat tarjonneet mahdollisuuksia kohtaamiseen, osallisuuteen, aktiiviseen toimintaan, oppimiseen, neuvontaan ja myös työllistymiseen. Muutosta perusteltiin sillä, että asukastupaverkoston voimassa olevaa toimintamallia (2014) ei ollut enää mahdollista toteuttaa henkilöstöresurssien supistuttua merkittävästi irtisanomisten myötä, joten toimintamallin uudistaminen oli välttämätöntä.

Valtuuston talousarvion 2021 päätöksen perusteella Hyvinvoinnin edistämisen lautakunnassa 16.12.2020 § 98 esitettiin, että hyvinvoinnin edistämisen lautakunta irtisanoi Kuopion kaupungin keskustan, Petosen, Saarijärven, Särkiniemen ja Maaningan asukastupien vuokrasopimukset ja poisti kyseiset asukastuvat hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palveluverkostosta. Asukastoiminta tiloissa päättyi vuokrasopimusten irtisanomisajan päätyttyä.

Lähiötyöntekijöistä (12) irtisanottiin viisi henkilöä ja määräaikaisia sopimuksia ei jatkettu. Työllistämistuella työllistettyjä lähiötyöntekijöitä oli aiemmin paljon (n. 20 työllistettyä vuonna 2019). Vakituisen henkilöstön määrän pienennyttyä puolella myös laajasta työllistämisestä luovuttiin, jolloin lähiötyöntekijät pääsivät rakentamaan uudenlaista lähiötyöntekijän roolia muuttuneessa toimintaympäristössä pienemmällä kuormituksella. Lähiötyöntekijöille on määritelty ensimmäistä kertaa tehtäväkuvaus työn vaativuuden arviointineen. Lähiötyöntekijät ovat löytäneet uusia asukastoiminnan toteutuksen muotoja ja ovat osoittaneet erittäin vahvaa työhön sitoutumista.

Tarkastuslautakunta nostaa esille kaupungin asukastupaverkoston muutoksien vaikutuksia:

- Heikentää palvelujen saavutettavuutta alueilla, joissa ei ole asukastuvan korvaavaa tilaa, esim. kirjastoa tai nuorisotilaa. (Kuinka tavoitetaan hyvinvointikyselyssä ne henkilöt, jotka eivät ole digitaalisten palvelujen piirissä?)
- Asukastuvilla on työllistetty vuosittain kymmeniä pitkäaikaistyöttömiä. Toimintamallin muuttuessa velvoitetöylyllistettäviä työllistetään varsin vähäisessä.
- Voi lisätä yksinäisyyttä ja turvattomuutta ja heikentää osallisuutta niillä alueilla, joilla asukastupa lakkautetaan eikä muita julkisia tiloja ole käytettävissä.
- Sulkemisen vaikutusta mahdollisiin sosiaali- ja terveydenhuollon kuluihin on vaikea arvioida ennalta.
- Tilavuokratilaukukset kymmenen asukastuvan osalta olivat vuonna 2020 yhteensä 167 743 €, joten säästöä tilavuokrissa lakkautukset toivat keskimäärin 84 000 euroa vuodessa.

Tarkastuslautakunta toivoo seurantaa siitä, miten asukastupaverkoston supistaminen vaikutti palvelujen saatavuuteen, hyvinvointiin ja kaupungin toiminnan tuloksellisuuteen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin rooli hyvinvoinnin edistäjänä korostuu tulevana vuosina, sillä hyvinvointitehtävien kysyntä tulee kasvamaan entisestään. Kansalaistoiminnan palveluiden rajapinnat hyvinvointialueen kanssa tunnistetaan erittäin tärkeiksi. Hyvinvointitehtävän vastuut kuuluvat jatkossa niin kaupungille kuin hyvinvointialueellekin.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kansalaistoiminnan palvelut ja kuntalaisten hyvinvointi ovat kaupungin vetovoimatekijöitä.

4.3 Terveydenhoidon palvelut ja sairaalapalvelut

Terveydenhoidon palvelut

Terveydenhoidon palveluista suurin osa on lasten, nuorten ja perheiden (mukaan lukien lasta odottavat perheet) ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen sekä kuntoutus- ja terapiapalveluja. Palvelut ovat Kuopion perhekeskustoiminnan terveyspalveluja. Perhekeskus on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta tarjoava monialainen palveluverkosto ja se yhteensovittaa sote-palvelut sekä järjestöjen ja seurakuntien palvelut ja toiminnan.

Palvelut tuotetaan lähipalveluna tai arjen toimintaympäristöissä (koulut ja oppilaitokset). Perhekeskus toimii verkostomaisesti ja perheiden parhaaksi. Käytössä on monitoimijainen yhteistyömalli, jossa pääpaino on varhaisessa puheeksi ottamisessa sekä viiveettömässä tuen ja avun saamisessa.

Palveluita ovat:

- äitiys- ja lastenneuvola
- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
- seksuaaliterveysneuvola
- puheterapia
- lasten ja nuorten fysioterapia
- lasten toimintaterapia
- kasvatus- ja perheneuvonta
- seulontatutkimukset
- tartuntatautien ehkäisy ja hoitopalvelut
- maahanmuuttajien terveydenhoito
- lastenlääkärin vastaanotto (hoitotyö)

Palveluissa tapahtuneet muutokset ja niihin varautuminen

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut organisoitiin uudelleen v. 2021 alusta siten, että silloinen lasten ja nuorten mielenterveysyksikkö omana palveluprosessinaan lakkasi ja ko. palvelut sijoitettiin terveyspalveluissa vastaanotto-toimintaan (lasten ja nuorten tiimi) sekä terveydenhoidon palveluihin (kasvatus- ja perheneuvonta). Uudistus on koettu hyväksi, nykytilanne on lähtötilanteeseen verrattuna paljon parempi. Konsultointipalvelua saadaan peruspalveluihin ja jonotilanne on hieman parantunut.

Suurin osa kuopiolaisista lapsista, nuorista ja perheistä voi hyvin, mutta varhaisen tuen tarvetta on ollut mm. mielenterveysasioissa ja vanhemmuuden tukemisessa. Myös eroauttaminen ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvät kysymykset ovat esillä. Asioiden puheeksiotto on jonkin verran lisännyt asiakkaita palveluissa, mutta varhainen tuki ja hoito ennaltaehkäisevät ongelmien syventymistä.

Palvelujen piiriin pääsyä voidaan helpottaa esim. hyödyntämällä konsultaatiota ja perhekeskustoiminnan verkostotoimintaa, huolehtimalla ja ylläpitämällä asetuksenmukaista toimintaa (terveystarkastusohjelma) sekä kehittämällä puhelinpalvelua ja sähköisiä palveluja. Kuten toimin-

taa, myös asiantuntijoiden rooleja ja työnkuvaa tarkastellaan, arvioidaan ja kehitetään olemassa olevien resurssien puitteissa huomioiden asiakkaiden osallisuus ja saadut palautteet.

Henkilöstön työhyvinvointi on kokonaiskuvassa hyvä, mutta työssä jaksaminen on heikentynyt viime vuosina. Tähän vaikuttavat mm. psykososiaalinen kuormittuneisuus ja yhteiskunnalliset tilanteet, kuten korona ja poikkeusolot. Tämä näkyy osaltaan myös sairauspoissaolojen määrän kasvuna. Myös lähiesihenkilöiden määrää suhteessa työntekijämäärään pidetään pienenä. Työhyvinvoinnin kehittämiseksi on laadittu toiminnoittain vuositaitiset työhyvinvointisuunnitelmat ja haettu kohdennettuna työhyvinvoinnin edistämisen määrärahaa. Esihenkilötyöhön on kiinnitetty huomiota ja hyödynnetty myös tiimimallia. Perustason palveluja on vahvistettu monialaisella toiminnalla sekä kehittämällä konsultaatiokäytäntöjä.

Sairauspoissaolojen määrä on ollut huolestuttava. Runsaat poissaolot voivat näkyä esimerkiksi luottamuksellisen asiakassuhteen häiriintymisenä. Lähiesihenkilöiden pieni määrä suhteessa henkilöstön määrään voi johtaa siihen, että henkilöstöä ei tunneta eikä esihenkilön tukea ole saatavilla. Myös esihenkilöiden riittävä määrä tulee varmistaa.

Henkilöstön saatavuudessa on haasteita: psykologit, puheterapeutit ja toimintaterapeutit ovat henkilöstön saatavuuden näkökulmasta kriittisiä ammattiryhmiä. Myös maaseutualueille työvoiman saatavuus on ajoittain haasteellista. Asiaa on pyritty ratkaisemaan mm. työaikajärjestelyin ja leasing-autoilla.

Sairaalapalvelut

Sairaalapalveluiden perustehtävänä on tuottaa kuntalaisten tarvitsema perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen sairaanhoito ja siihen liittyvä kuntoutus sekä osa perusterveydenhuollossa toteutettavasta erikoissairaanhoidosta. Lyhytaikaissairaanhoidoa järjestetään Harjulan, Karttulan, Juankosken ja yhteistoiminta-alueen (Tuusniemi) osastoilla, joissa sairaansijoja on yhteensä 209 kpl. Poliklinikkatoiminta järjestetään Harjulan sairaalassa (sisätaudit, kardiologia, geriatria, diabetesvastaanotto, uniapneapotilaiden alkuvaiheen seuranta) ja tekstinkäsittely Kuopion perusturvan ja terveydenhuollon alueella.

Poliklinikkatoiminnalla tuetaan avovastaanottotoimintaa ja potilaan omahoitoa, jotta liitännäissairauksien ongelmia ja kustannuksilta vältytään. Nykyisten hoitoketjujen mukaisesti poliklinikalla vielä hoidettavia potilasryhmiä ovat sydän- ja läppäpotilaat, vaativat diabetespotilaat, itsenäisesti asuvat geriatriset potilaat ja uniapneapotilaat.

Tuusniemen yhteistoiminta-alueella sairaanhoitoa kehitetään kotihoitopainotteisemmaksi osastopaikkojen kustannuksella yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon tuottamien palveluiden osalta monialainen aktiivinen tilannekuvaseuranta KYSin ja ympäristökuntien kanssa jatkuu. Toimintamuutoksissa huomioidaan hyvinvointialueen muodostuminen ja aloittaminen 1.1.2023 alkaen.

Palveluissa tapahtuneet muutokset ja niihin varautuminen

Korona on kuormittanut palveluja potilaiden määrän, karanteenien toteuttamiseen tarvittavan varautumisen ja hygieniavaatimusten vuoksi. Hoitajien tai heidän perheidensä koronakaranteenit ovat lisänneet sijaistarpeita. Asumisyksikköjen hoitajamitoituksen nosto on vienyt varahenkilöstöä, sulkenut hoivakoteja ja ohjannut asukkaita terveydenhuollon palveluihin sosiaalipalveluiden vajeiden vuoksi. Sairaaloista kotiutuminen on hidastunut kotihoiton henkilöstövajeiden vuoksi. Lehtola-rakennuksen viemäröintiremontti on sulkenut ja sulkee 4 - 10 sairaansijaa vuoden 2022 aikana kulloinkin meneillään olevan työskentelyvaiheen mukaisesti. Korvaavia sairaansijoja on jouduttu ostamaan ympäristön kunnista ja kuntayhtymistä. Osastojen sisäinen potilaspaikkojen järjestely vie myös hoitajatyöaikaa hoitotyöstä.

Tarkastuslautakunnan mielestä osastosulkujen ja henkilöstön saatavuusongelmien vuoksi sairaansijoja puuttuu kohtuuttoman paljon.

Palvelutarpeen muutoksiin on pyritty varautumaan muodostamalla yhteinen tilannekuva arkipäivisin. Henkilötyötä on ostettu myös yksityisiltä palveluntuottajilta saatavuuden ja tarpeen mukaan, henkilöstön perehdyttämistä ja täydennyskouluttamista on toteutettu mahdollisuuksien mukaan ja omaisia on yritetty aktivoida tukemaan potilaita mm. ruokailuissa ja kotiuttamistilanteissa aikaisempaa enemmän. Lisäksi tehdään yhteistyötä KYSin, hyvinvointialueen kuntien osastojen, kotisairaanhoidon, kotihoiton ja ARVI/ AATU kuntoutuksen kanssa.

Palvelujen kysynnän ja tarjonnan tilanne

Ikäihmisten lukumäärä kasvaa edelleen. Kotiin vietävien palveluiden kehittyttyä sairaalapalveluihin ohjautuvat vain aikaisempaa moniongelmaisemmat ja huonokuntoisemmat potilaat. Potilaat siirtyvät myös aikaisempaa varhaisemmin vaativien ja potilasta kuormittavien toimenpiteiden jälkeen erikoissairaanhoidosta jatkohoitoon. Vierihoidon vaativien potilaiden määrä on huomattavasti lisääntynyt. Potilaiden oikea-aikaista siirtymistä ja hoitoketjujen tuloksellisuutta erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä tulisi tarkastella ja optimoida yhdessä, jotta hoitokäytännöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillinen koulutus / tuki vastaisivat tarvetta. Toimivia etä- ja jalkautuvia konsultaatiopalveluita kehitetään.

Tärkeintä on saada asiakastarpeet ohjattua oikeisiin palveluihin, jotta esim. sosiaalipalveluiden odottamisessa ei aiheuteta laitostumista. Tiedon kulkua täytyy nopeuttaa digitekniikoilla, dialogin tulee olla suoraa ja aidosti vastavuoroista, vasteaikoja tulee saada lyhennettyä. Potilaiden siirtymisiä tulee yksinkertaistaa. Kokeiluun on tulossa potilaspaikkahallintajärjestelmä, jolta odotetaan selkeää yhteistä tilannekuvaa käytettävistä paikoista ja potilaan hoidon tarpeesta. Palveluverkoston muotoutuessa on tärkeää saada toimipisteiden väliset liikenneyhteydet optimoitua (potilaiden ja omaisten liikkuminen, henkilöstön työssäkäynti).

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että sairaalapalveluissa psykogeriatrisia palveluja tarvitsevat asiakkaat ohjautuvat väärään paikkaan psykogeriatrisen yksikön puuttumisen vuoksi.

Osastopaikkojen optimaalisen mitoituksen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat mm:

- kotihoiton ja kotisairaaloiminnan tehokkuus (kotisairaalakapasiteetti ja sen kyvykyys, kotisaattohoitokyvykyys, kotihoiton toiminta ja sen kuntoutuksellinen osaaminen)
- tehostetun palveluasumisen riittävä saatavuus
- sosiaalihuoltolain mukaisten lyhytaikaisten hoitopaikkojen riittävyys (vuorohoito, kriisipaikat, palveluasumiseen jonottajat)
- sairaaloiminnan sisäinen tehokkuus, tuottavuus ja vaikuttavuus (hiotut prosessit ja lyhyet hoitoajat)
- palveluohjauksen vahvistaminen ja rooli kotona asuessa sekä osastohoidon vaihtoehtojen kartoittamisessa

Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan mm. saattohoidosta puuttuu riittävät sosiaalityön resurssit.

Vanhusten palveluasumisen jonotilanne

Saadun selvityksen mukaan (tilanne 20.12.2022) palveluasumisen jonossa oli 11 henkilöä ja tehostetun palveluasumisen jonossa 82 henkilöä. Yli 90 vuorokauden odotusajan palveluasumisen jonossa on 2 henkilöä ja tehostetun palveluasumisen jonossa 11 henkilöä. Jonossa oli ollut koko vuoden yli 100 henkilöä, mutta palveluasumisen kapasiteetin lisääminen joulukuussa 2022 lähes poisti jonon.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan ARVI/AATU kuntoutuksen kehittämisen yhdessä kotiin vietävien palvelujen ja palvelutarjonnan lisäyksen kanssa käytännössä poisti ympärivuorokautiseen hoitoon jonottavien määrän.

4.4 Niiralan Kulma Oy

Niiralan Kulmalla on yli 7 000 asuntoa ja yli 12 000 asukasta Kiinteistö-Kys Oy:n fuusioiduttua Niiralan Kulma Oy:öön. Asunnoista 178 kpl on jälleenvuokrattuja eli esim. yhdistys tai vastaanottokeskus on vuokrannut asunnot vuokratakseen ne eteenpäin mm. asunnottomuuden tai sen uhan alaisille henkilöille tai pakolaisille. Niiralan Kulman asuntoja on kantakaupungin lisäksi ympäristön keskustaajamissa Riistavedellä, Vehmersalmella, Kurkimäessä ja Hirvilahdessa. Kuntaliitosten myötä asutokohteita on myös Nilsiässä, Karttulassa, Maaningalla ja Juankoskella. Yhtiöllä on oma siivouksen, kiinteistönhoidon, remontoinnin, hallinnon ja asiakaspalvelun henkilökunta. Rasakat konelumityöt ja kysyntähuiput, esimerkiksi kiinteistövahinkotilanteissa, hoidetaan ostopalveluin.

Kiinteistö-KYS fuusion vaikutukset

Fuusioita on harjoitettu vuosina 2016 -2018 (EllanKulma, Nilsiä, Karttulan, Maaningan ja Juankosken kuntaliitokset), joten Kiinteistö-KYSin fuusion kohdalla oli selkeä ymmärrys siitä, mitä tehdään. Projekti on ollut pitkä ja työllistänyt useita tiimejä omilta vastualueiltaan, mutta kaikki on mennyt suunnitellusti. Yhtiön kiinteistö- ja asutokanta täydentyi uusille alueille ja vapaarahoitteisten asuntojen määrän kasvu monipuolisti osaltaan asuntotarjontaa. Asukkaiden vuokrasopimukset siirtyivät entisiin ehdoin ja yhtiöissä määritellyin vuokrin.

Resurssiviisaus

Niiralan Kulma Oy on tehnyt pitkäjänteistä työtä energia- tehokkuuden parantamiseksi asuinkiinteistöissään. Meneillään on useita eri ympäristötyön kehityshankkeita. Toiminnalla on vahva alueellinen merkitys, koska työtä tehdään ison organisaation puitteissa. Niiralan Kulmalle vuonna 2022 myönnetty Ekokompassi-sertifikaatti kertoo, että asetettujen ympäristötavoitteiden saavuttamisessa on edistytty ja toimenpiteitä on tehty.

Ekokompassi-sertifikaatti myönnetään, kun yhtiö on luonut ympäristöohjelman tavoitteineen ja toimenpiteineen:

1. Organisaation ympäristövaikutusten kartoitus.
2. Ympäristöohjelman tavoitteiden edistäminen ja niiden toteutumisen seuraaminen.
3. Kolmannen osapuolen tekemän auditoinnin läpäisy. Ulkopuolinen taho auditoi sertifikaatin kolmen vuoden välein.

Sertifikaatin saaminen on kuitenkin vain yksi välietappi. Ympäristöjärjestelmän ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Ekokompassi-sertifiointi tukee Niiralan Kulmalla tehtävää ympäristö- ja vastuullisuustyötä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Niiralan Kulma Oy on tehnyt aktiivista kiinteistökehitystä ja pystyy tarjoamaan monipuolista ja vastuullista asumista erilaisille käyttäjäryhmille. Vuokra-asuntoyhtiöiden fuusio on saadun selvityksen mukaan sujunut suunnitelmien mukaisesti.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Mittarin tavoitetaso 2022	Toteuma 2022	Lautakunnan arvio
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	M€	1,5	-8,5	1,4	5,7	Toteutui
Käyttöaste	%	97,3	96,7	97,5	97,6	Toteutui
Asuinneliövelka	€/asm ² max	592	570	<599	546	Toteutui
Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelma (parannus vuoden 2015 tasosta)	%	5,1	5,2	>5	6,5	Toteutui

Koti Kuntoon -remontit kirjattu suoraan tulokseen, tulosvaikutus 1,7 M€ 2,5 M€ 3,65 M€ 3,78 M€

Tunnusluvut	TP 2020	TP2021	Tavoite 2022	Toteuma 2022
Liikevaihto M€	44,0	44,1	56,2	54,6
Investoinnit M€	22,5	16,1	17,9	13,3
Myynti kaupungille M€	2,9	3,0	2,9	3,4
Takaukset kaupungilta M€	35,0	32,7	45,0	41,8
Kaupungilta saadut lainat M€	0,1	0,1	1,4	1,0
Tilikauden tulos M€	0	-9,6	0	0
Osingot ja korot kaupungille M€	0,1	0,1	0,2	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.	151	146	155	140

Tavoite 2022 luvut ovat Niiralan Kulma sisältäen Kiinteistö-KYSin.

4.5 Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut vastaa työllisyyden edistämisestä, työllisyysasioiden kaupunkitasoisesta koordinoinnista, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta sekä työllisyyspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Lisäksi työllisyyspalvelut vastaa maahanmuuttaja-asioiden kaupunkitasoisesta koordinaatiosta ja maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluista. Hyvinvointialueiden aloittaessa 1.1.2023 työllisyyspalvelun vastuulle siirtyvät myös kuntien lakisääteisenä tehtävänä olevat kotouttamisen palvelut.

Työllisyyspalvelut jakautuvat työllistymistä tukeviin palveluihin, joita ovat:

- Navigaattori / työllisyyden palvelutori: työllisyyden edistämiseen liittyvät tieto-, ohjaus-, neuvonta- ja valmennuspalvelut kaikille kuopiolaisille, mukaan lukien nuorten Ohjaamo -toiminta sekä maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelut
- Kaupungin sisäinen työllistäminen: palkkatuettu työ ja oppisopimus sekä kesätyöllistäminen
- Työllistymisen tuki koululaisille ja opiskelijoille (kesätyö- ja kesäyrittäjyyssetelit)
- Työllisyys- ja maahanmuuttajahankkeet: omana toimintana Nuorten työpolku, Työllisyyden palvelutori, Osallisenä-hanke ja ONE-hanke sekä kumppanuushankkeena Huoltoliitto ry:n kanssa Tykke2-hanke
- Kaupungin kotouttamisohjelman laatiminen ja päivittäminen sekä ohjelman toteutuksen kaupunkitasoinen koordinaatio
- Turvapaikkahakuun ja tilapäiseen suojeluun liittyvien asioiden kaupunkitasoinen koordinaatio

sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilun palveluihin, joita ovat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut työnantaja- ja työnhakija-asiakkaille, em. liittyvät kotouttamispalvelut sekä osaamisen kehittämistä tukevat palvelut. Nämä toteutetaan lakisääteisinä palveluina.

Työllisyyspalvelussa on toteutettu viimeisen viiden vuoden aikana laaja-alaista toimintakulttuuri- ja toimintatapamuutosta. Painopiste on siirretty kaupungin strategian mukaisesti osaavan työvoiman saatavuuden sekä kunta-laisten työllisyyden, hyvinvoinnin ja toimeentulon edistämiseen. Palveluiden kehittämisessä ja toiminnallisen muutoksen toteuttamisessa on hyödynnetty tehokkaasti hankerahoituksia.

Kuntakokeilu

Työllisyyspalveluissa tapahtui suuri muutos 1.3.2021, jolloin alkoi työllisyyden edistämisen kuntakokeilu, jossa Kellan työttömyysetuutta saavat työnhakijat sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja maahanmuuttajataustaiset työnhakijat pois lukien työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt siirrettiin kokeilukuntien vastuulle. Kuntakokeilua toteutetaan yhteistyössä TE-toimiston kanssa niin, että TE-toimiston

henkilöstöä on siirtynyt työskentelemään kokeiluun kaupungin työnjohdon alaisuuteen. Kuntakokeilulla haetaan uudenlaisia paikallisia malleja edistää työllisyyttä ja vähentää työttömyyttä. Kuntakokeilun toimeenpano toimii myös valmistautumisena TE-palvelut 2024 -uudistukseen.

Kuntakokeilua haettiin tilanteessa, jossa työllisyyskehitys oli ollut hyvä ja pitkäaikaistyöttömyys nykyistä huomattavasti hallittavampi haaste. Asiakkaiden palvelutarpeiden muutos on pitkälti koronapandemian aiheuttamaa ja pitkäaikaistyöttömyyden räjähdysmäisestä kasvusta johtuvaa. Kuntakokeilussa on pyritty reagoimaan muuttuneeseen tilanteeseen työllisyyspalvelun määrärahoja ja henkilöstöresursseja uudelleen järjestelemällä ja kohdentamalla. Esimerkiksi suunniteltuja työllisyys-hankkeita ja asiakaspalvelujen ostoja on jätetty toteuttamatta, ja näistä säästetyt määrärahat on käytetty kuntakokeilun toimeenpanon vahvistamiseen. Lisäksi valtion rahoittamia asiakaspalvelujen ostoja on uudistettu ja räätälöity vastaamaan paremmin muuttuneisiin asiakastarpeisiin.

Kokemus työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista on se, että niin pitkäaikaistyöttömille kuin osatyökykyisille työttömille on tarjolla varsin kattava palveluvalikoima työkykyisyyden ja työllistymisen edistämiseksi. Myös erilaisia työllistymismahdollisuuksia on tarjolla kohtuullisesti, joskin ne rajoittuvat vahvasti palvelusektorille ja ovat usein osa-aikaisia. Kuntakokeilun vaikein haaste ratkaistavaksi piilee rakenne-/pitkäaikaistyöttömyydessä, jossa näkyy vaikean kohtaanto-ongelman lisäksi myös kuntakokeilun rajalliset resurssit. Suurin haaste ongelman ratkaisemisessa on asiakkaiden palveluihin, koulutuksiin tai tarjolla oleviin työmahdollisuuksiin ohjautumisessa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin rooli on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmenien aikana työllisyyden hoidossa ja tulee työllisyyspalvelu-uudistuksessa kasvamaan entisestään. Kuopion kaupungin työllisyyspalveluissa on aktiivisesti osallistuttu työllisyyden kuntakokeiluun ja palvelupolkuja on kehitetty vaikuttavampaan suuntaan. Osaavan työvoiman saatavuus työllisyyspalveluihin nähdään haasteena. Asiantuntijakohtaisen asiakasmäärän tulisi pysyä hallinnassa.

Työttömyys on laskenut, mutta pitkäaikaistyöttömyyden kanssa on edelleen haasteita. Työnmarkkinan kohtaanto-ongelman kehitystä on vaikea hallita ja koronan jälkeä hoidetaan työllisyyden hoidon osalta vielä pitkään.

4.6 Päihdepalvelut

Päihdepalveluissa suurimmassa osassa Pohjois-Savon kunnista kunta tai kuntayhtymä järjestää perusterveydenhuollon tasoisen päihdepalvelun asukkaalleen kunnan omana toimintana. Tällöin päihdehuolto usein toteutuu perustason mielenterveysyksikön toimintoihin integroituneena. Osa kunnista/kuntayhtymistä ostaa alan yrityksiltä osan palveluista, esim. päihdelääkärin palvelut.

Kuopiossakin perusterveydenhuollossa hoidetaan päihdeongelmia osana terveyskeskuksen matalan kynnyksen vastaanottotoimintaa. Myös opiaattikorvaushoitoa toteutetaan terveyskeskuksessa kolmiportaisen hoitomallin mukaisesti.

Kuopiossa suuri osa perustason päihdepalveluista, mukaan lukien päihdepotilaiden avohoito, osastohoito ja valtaosa kuntoutuksesta, ostetaan kuitenkin puitesopimuksella säätiöltä (Kuopion Päihdepalvelusäätiö). Lisäksi Kuopiossa on ostettu laitostuntoutusta muiltakin toimijoilta erillisin maksusitoumuksin.

Päihdepalvelusäätiö

Päihdepalvelusäätiö (ent. Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö), on perustettu yhteistyössä kaupungin, ympäristökuntien, sairaanhoitopiirin sekä alueellisten että valtakunnallisten päihdejärjestöjen kanssa. Säätiö aloitti toimintansa elokuussa 2005 ja palvelutuotanto kaupungilta säätiölle siirtyi 1.1.2006. Tällä hetkellä säätiön palveluksessa on n. 40 eri ammattilaista ja palveluvalikoimaa on kehitetty vuosien kuluessa yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden tarpeita kuunnellen.

Päihdepalvelusäätiö tuottaa päihdehuollon perus- ja erityis palveluita päihteitä käyttäville avopalveluina Päihdekliniikalla ja ympärivuorokautista laitoshoidon Päihdeosastolla. Päihdekliniikan palveluita ovat mm. aikuisten hoitosuhdetyön työryhmä, nuorten (alle 23-vuotiaiden) työryhmä, huumehoitojen työryhmä, kotiin tehtävä päihdetyö ja ryhmämuotoiset avopalvelut.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Päihdepalvelusäätiö tarjoaa kattavasti päihdepalveluja Kuopion kaupungin sopimuskumppanina. Saadun selvityksen mukaan säätiön toiminta on onnistunutta.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Päihdepalvelusäätiön tehtävänä on tuottaa korjaavat päihdepalvelut. Korjaavilla palveluilla on aina myös ennaltaehkäisevät vaikutukset. Tämä tulee esille esim. lastensuojelullisin perustein hoidossa olevien vanhempien tai nuorten hoidoissa.

Yhteistyötä tehdään kiinteästi myös poliisin, sosiaalityön ja oppilaitosten kanssa. Päihdepalvelusäätiö on mukana useissa ehkäisevän päihdetyön verkostoissa tuoden omaa päihdehuollon erityisosaamistaan muiden toimijoiden

käyttöön. Päihdepalvelusäätiö on mukana useissa kehittämishankkeissa, joissa ehkäisevän päihdetyön osuus on fokusissa. Monialaisen ja moniammatillisen työotteiden käyttö ja kehittäminen verkostoissa on Päihdepalvelusäätiön vahvuus. Säätiön kaikissa työryhmissä tehdään moniammatillista työtä ja näin asiakkaiden asioita käsitellään aina laaja-alaisesti.

Kuopion psykiatrian keskuksen yksi psykiatrinen sairaanhoitaja on kuulunut poliisin ns. Ankkuri-työryhmään tarjoten sovitusti ennaltaehkäiseviä ja matalan kynnyksen psykiatrisen sairaanhoitajan palveluja erityisesti nuorille. Yhteydenottojen syynä on usein ollut päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat. Sairaanhoitaja on myös käynyt kouluilla pitämässä esityksiä päihteiden käyttöön ja kiusaamiseen liittyvistä asioista

Päihdepalvelusäätiö on tuottanut sovitusti Kuopion perus- ja erityistason päihdepalvelut. Opioidikorvaushoito- potilaiden kolmiportainen malli on toteutunut ja erikoissairaanhoidosta on siirtynyt potilaita terveyskeskukseen siten, että tällä hetkellä siellä hoidetaan suurin osa Kuopion korvaushoitopotilaista (n. 80 henkilöä).

Laitosmuotoista kuntoutusta erillisin maksusitoumuksin muualla kuin Päihdepalvelusäätiöllä on tarjottu silloin, kun se on arvioitu hoidollisesti perustelluksi. Toimintaa on pyritty keskittämään Päihdepalvelusäätiön tuottamaksi.

Tarkastuslautakunta kannustaa päihdetyössä tiiviimpään yhteistyöhön ehkäisevän päihdetyön kanssa ja kannattaa ehkäisevän päihdetyön resurssien lisäämistä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että jätevesianalyysien mukaan huumeiden kokonaiskäyttö on Kuopiossa lähes puolittunut vuoden 2020 tasosta. Kyseessä on valtakunnallinen trendi, paitsi kaakkois-Suomessa käytöt lisääntyvät edelleen.

Selviämisasema

Kuopiossa on maakunnan suurin väestö sekä selkeä tilaus selviämisasemalle. Selviämisasema mahdollistaa päihtyneiden henkilöiden hoidon asianmukaisessa hoitopaikassa putkan tai päivystyspoliklinikan sijaan, kattavan hoidon tarpeen arvion sekä tarpeen mukaan ohjauksen jatkohoitoon. Tällä hetkellä selviämisasema löytyy Pohjois-Savossa vain Iisalimesta.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille, että päihdepalveluissa nähdään tärkeänä päihdehoitoon hakeutumisen helpottaminen, esimerkiksi selviämisaseman tyyppisillä ratkaisuilla, jossa hoitoon ohjautuminen mahdollistuisi joustavammin.

4.7 Yhteiskokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien kanssa

Kuopion kaupungin, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien lautakuntatapaamisen ja yhteisen kokouksen teemoina olivat mm. sotevalmistelun tilannekatsaus, hyvinvointialueelle siirtyvä rakennuskanta ja –investoinnit sekä Kuopion kaupungin valmistautuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimitilat

Toimitilahallinnon tavoitteena on päätösten tekeminen strategisten tavoitteiden perusteella, toimitilojen tehostaminen ja vähentäminen, investointien kriittinen tarkastelu ja vaikutusten arviointi.

Hyvinvointialueen hallintaan siirtyy n. 330 000 m² kuntien omistamia tiloja. Kunnan omistamien kiinteistöjen osalta tehdään siirtymäkauden sopimus (3+1) vuotta 2023 alusta lähtien. Kunnan vuokraamat tilat käsitellään siirtyvinä vuokrasopimuksina hyvinvointialueelle. Hallinnoitavat tilat vuonna 2023 ovat n. 625 000 brm², joista omistettut n. 205 000 brm² ja vuokratut n. 420 000 brm².

Kiinteistöhallinnon käyttötalousbudjetti on n. 113,5 M€. Budjettiin on tehty talousarviokarsintaa n. 5 M€. Tämä aiheuttaa riskin talousarvion ylittymiselle vuonna 2023. Lisäpainetta aiheuttavat mm. yleinen kustannusnousu ja ulkoiset vuokratkustannukset (mm. 3+1 sopimukset). Omaan taseeseen tehtävät merkittävimmät investoinnit ovat Uusi Sydän- ja Psykiatriatalo-projektit (yht. 135 M€).

Kuopion kaupungin valmistautuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön

Saadun selvityksen mukaan HYTE-työn (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen) rakenteet ovat Kuopiossa vakiintuneet. Kuopiossa toimii säännöllisesti kokoontuva hyvinvointiryhmä ja toimeenpaneva hyvinvointiryhmä. Lisäksi toimii useita teemakohtaisia työryhmiä. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä toimii HYTE-tiimi, joka jatkaa toimintaansa myös hyvinvointialueella. Pohjois-Savossa toimii säännöllisesti kokoontuva alueen hyvinvointikoordinaattoreita yhteen kokoava verkosto.

Kuopion kaupungin hyvinvointiryhmä ja kansalaistoiminnan palvelut ovat koonneet yhdyspintojen rakentamisen tarpeista tiedot Pohjois-Savon hyvinvointialueen HYTE-

valmistelijalle. Kaupunki on tuonut hyvissä ajoin esille tarpeen ottaa hyvinvointialuevalmistelussa huomioon elintapaohjauksen yhdyspintojen rakentamisen. Hyvinvointialueen organisoitumisen keskeneräisyys esti osin suunnitelluissa etenemisessä.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Koronapandemia vaikutti edelleen sairaanhoitopiirin toimintaan. Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan aiheutti panostuksen varautumiseen - erityisesti ennakoitujen hoitotarvikkeiden ja lääkkeiden saatavuusongelmien vuoksi. Keväällä 2022 alkoi hoitajajärjestöjen työtaistelu, joka kesti ylityö- ja vuoronvaihtokiellon muodossa syksyyn saakka.

Terveydenhuoltohenkilöstön saatavuuden ongelmat Pohjois-Savossa realisoituivat kaikilla terveydenhuollon osa-alueilla. Henkilöstön vaje perusterveydenhuollossa ja hoivapalveluissa aiheutti jatkohoitopaikkojen ruuhkautumista, mikä pakotti vähentämään ajoittain kiireetöntä toimintaa vuodeosastopaikkojen ruuhkautumisen vuoksi. Toisaalta myös erikoissairaanhoidossa oli suuria henkilöstön rekrytointivaikeuksia. Edellä kuvattujen ongelmien vuoksi kiireetöntä erikoissairaanhoitoa jouduttiin vähentämään merkittävästi, mikä johti hoidon saatavuuden vähenemiseen ja hoitovelkaan erityisesti niillä erikoisaloilla, joissa kiireetön toiminta on määrältään suurinta.

Sairaanhoitopiirin taloudellinen tulos oli tappiollinen. Suurin selittäjä oli jäsenkuntamyyntien väheneminen, mikä pääosin selittyy edellä kuvatuilla syillä ja kiireettömän hoidon rajoituksilla, mutta osin myös lähetemäärien vähenemisestä.

Myös korot nousivat merkittävästi, mikä aiheutti jo vuoden 2022 aikana lainanhoitokulujen merkittävää kasvua. Sairaanhoitopiirin toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 4 %:lla ja toimintakulut vastaavasti 2 %:lla.

Suurin ero muutettuun talousarvioon on 8,5 milj. euron satunnainen tuotto. Sen muodostaa jäsenkunnilta kerättävä sairaanhoitopiirin alijäämän kattaminen, jota ei ole muutetussa talousarviossa. Rahoitustuotot jäivät 2,9 milj. euroa talousarviosta.

Tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2022	Toteuma 2022	Lautakunnan arvio
Liikevaihto M€	447,4	472,0	481,0	480,0	Ei toteutunut
Investoinnit M€	41,5	43,9	75,8	65,6	Ei toteutunut
Laskutus kaupungilta M€	185,0	193,5	193,8	197,6	Ei toteutunut
Tilikauden tulos M€	-9,9	4,6	0,0	-3,2	Ei toteutunut
Henkilöstölukumäärä 31.12.	4 188	4 277	4 395	4 328	Toteutui
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä siirtyi Pohjois-Savon hyvinvointialueelle suoraan lainojalla 31.12.2022, jolloin omaisuus, vastuut ja velvoitteet siirtyivät yleisseuraantona hyvinvointialueille					

4.8 Aikuissosiaalityö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) määrittelee perustan sosiaalityölle, jota tehdään työikäisen väestön kanssa (aikuissosiaalityö). Aikuissosiaalityön avainprosessin tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta sekä turvata asiakkaille yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet. Lisäksi tehtävänä on turvata asiakaslähtöisyys ja yhteistyö sosiaalityön ja toimijoiden kesken. Aikuissosiaalityö on muutosta tukevaa asiakas- ja asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaiden tarpeita vastaava tuen ja palveluiden kokonaisuus ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta. Reuna-alueelle (Karttula, Juankoski, Maaninka ja Nilsia) asiointipäiviä keskitetään, esim. 1 pvä viikossa, jolloin tapaaminen sovitaan toimistolle tai jalkaudutaan asiakkaan kotiin.

Aikuissosiaalityössä tuotetaan seuraavat palvelut:

- asiakasohjaus- ja taloudellinen tukeminen. Tiimissä käsitellään keskitetysti kaikki täydentävän toimeentulotuen hakemukset sekä uusien asiakkaiden sosiaalityön harkintaa vaativat hakemukset. Tiimiin kuuluu myös etuuskäsittely ja neuvonta.
- suunnitelmallinen sosiaalityö jakaantuu nuorten (18 – 29 -vuotiaat), aikuisten (30 – 64 -vuotiaat) ja lapsiperhe aikuisten tiimeihin. Työikäisten aikuisten (18 – 64 -vuotiaiden) parissa tehtävä sosiaalityö on asiakas- ja asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus, sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta. Lapsiperheiden aikuisten sosiaalityö palvelee niiden lapsiperheiden aikuisia, joiden lapsilla ei ole lastensuojelulain tai sosiaalihuoltolain mukaista asiakkuutta lapsiperhepalveluissa.
- sosiaalinen kuntoutus. Palvelut on suunnattu asiakkaille, joilla on sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin perusteella tunnistettu palvelutarve sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja/tai osallisuuden edistämiseksi.
- työkyky- ja eläkeselvitys. Asiakasryhmänä ovat työikäiset (18 – 60 -vuotiaat), joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita ja todennäköisesti näistä aiheutuva työkyvyttömyys. Palveluun kuuluvat keskeisesti asiakkaiden työkyvyn selvittäminen, työkyvyttömyyden tunnistaminen ja näiden pohjalta tehtävä arvio työkyvyttömyysetuuksien hakemisesta sekä työkyky- ja eläkeselvittelyprosessin suunnittelu ja koordinointi asiakkaan kokonaistilanne huomioon ottaen.
- pakolaistyö. Pakolaisyksikössä palvelee Suomeen pakolaiskiintiössä valittuja Kuopioon saapuvia kiintiöpakolaisia sekä myönteisen turvapaikkapäätöksen ja kuntapaikan Kuopiosta saaneita turvapaikanhakijoita ja tehdään aktiivista kotouttamistyötä.

- sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

Aikuissosiaalityöhön ohjautuminen toteutuu monikanavaisesti. Asiakas voi olla yhteydessä puhelimitse arkisin sovittuina puhelinaikoina tai asioida toimistolla, jossa asiakkaita palvelee vuoronumeropalvelussa arkisin sovittuina aikoina. Etäyhteydet ovat mahdollistaneet tiiviimmän yhteydenpidon reuna-alueen asiakkaiden kanssa ja tapaamiset voidaan sopia asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä mahdollisuutta ohjautua palveluun monikanavaisesti.

Palveluissa tapahtuneet muutokset

Pandemian aikana uusien asiakkaiden hakeutuminen palveluiden piiriin on vähentynyt. Asiakkaita on ollut myös vaikea tavoittaa ja asiakasprosessit ovat pitkittyneet. Asiakkaat ovat jääneet kotiin, mikä on aiheuttamassa ns. palveluvelkaa. Kuluttajahintojen nousu näkyy erityisesti lapsiperheiden aikuisten osalta harkinnan varaisen toimeentulotuen lisääntyneinä hakemuksina.

Terveystieteiden haasteet ovat lisänneet tarvetta panostaa nuorten palveluihin. Nuorten matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontatyöhön on lisätty henkilöresurssia ja palvelulla on pystytty paremmin vastaamaan nuorten tuen tarpeisiin mm. jalkautuvan työn kautta.

Palvelut ovat sähköistyneet osittain. Digitalisaation kautta aikuissosiaalityössä on voitu uudistaa ja kehittää työtapoja, esim. verkon kautta tapahtuva ryhmätoiminnan järjestäminen. Etäryhmät ovat monelle asiakkaalle helpompi osallistumisen tapa, ja siten se on lisännyt ryhmään osallistumisen aktiivisuutta. Digitalisaatio on mahdollistanut asiakastyössä yhteistyöpalaverien järjestämisen ketterämmin ja aiempaa nopeammin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että palvelujen osittainen digitalisointi on mm. uudistanut ja monipuolistanut asiakkaiden kanssa tehtävää työtä, lisännyt asiakkaiden aktiivisuutta aikuissosiaalityön ryhmäpalveluissa ja nopeuttanut asiakas- ja verkostoyhteistyöpalaverien järjestämistä.

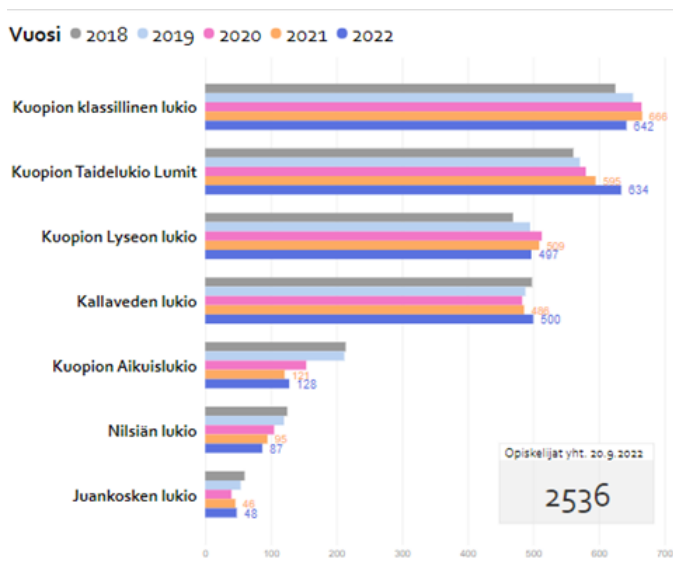
4.9 Lukiopalvelut ja toisen asteen yhteistyö

Oppivelvollisuuslaki astui voimaan 1.8.2021. Laki takaa opiskelijoille maksuttoman toisen asteen opiskelun. Oppivelvollisuuden laajentumisella pyritään varmistamaan jokaiselle toisen asteen tutkinto ja näin nostamaan koulutus- ja osaamistasoa, kaventamaan oppilaiden välisiä oppimiseroja sekä lisäämään koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Uudistuksen myötä lukio-opintoihin liittyvät oppimateriaalit, opiskelulaitteet ja matkakustannukset ovat tietyin rajoituksin maksuttomia. Saadun selvityksen mukaan valtionosuus ei riitä maksuttoman toisen asteen oppimateriaalien ja laitteiden hankintaan ja ohjaus- tarpeen lisääntyneeseen tarpeeseen vaan kaupunki maksaa itse lukiokoulutuksen kustannuksista n. 1 000 e/ lukiolainen.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että oppivelvollisuuden laajentuminen huomioidaan mm. oppimisen tuen resurssoinnissa. Tarkastuslautakunta kysyy, miten huolehditaan lukiolaisten oppimisen tuesta?

Kuopion lukioverkossa toimii vuonna 2022 neljä päivälu-kiota ja aikuislukio kaupunkialueella sekä lukiot Nilsissä ja Juankoskella.

Kuopion lukioiden opiskelijat 20.9.2022

Lähde: Lukiokoulutuksen tulokortti

Lukioita ei ole lakkautettu ja oppilasmäärät ovat pysyneet saman suuruisina. Lukiopaikkojen määrää tarkastellaan ikäluokkien pienentyessä, mutta samalla pidetään huolta myös saavutettavuudesta, joka on yksi lukiokoulutuksen laatukriteereistä. Lukioiden yhteistoimintaa on tiivistetty ja kehitetty digitaalisin ja monimuoto-opetuksen keinoin lukiokoulutuksen saatavuuden turvaamiseksi. Hybridimallilla opettaminen on kokeilussa viherkampuksella Juankoski-Nilsissä) osassa oppiaineissa.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan oppimistuloksista puuttuu laadullinen mittari.

Kouluterveyskyselyjä on tehty järjestelmällisesti ja saatujen tulosten mukaan on tehty toimenpiteitä. Toimenpiteistä huolimatta lukiolaisten terveydentilassa on tapahtunut osittaista muutosta huonompaan suuntaan korona-aikana. Mahdollisten oppimisvajeiden korjaamiseksi luki- oissa on monipuolisesti tuotettu lisäkursseja ja oppimispa-joja, joiden kautta nuorille on tarjoutunut mahdollisuuksia saada lisäopetusta. Saadun selvityksen mukaan opiskelija- huollon (kuraattori, psykologi) palvelujen saavutettavuus on lukiolla tällä hetkellä suhteellisen hyvä, joskin lisäänty- nyt nuorten oireilu lisää palvelujen tarvetta.

Henkilöstö - Mittari	2017	2018	2019	2020	2021
Opiskelijoita/kuraattori	1 790	1 385	1 157	2 336	1 216
Opiskelijoita/lääkäri	3 995	2 856	3 084	2 336	1 848
Opiskelijoita/psykologi	1 492	1 269	1 157	2 336	962
Opiskelijoita/terveydenhoitaja	746	762	771	584	577

Lähde: Kouluikkuna 10/2022

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että kuraatori-, lääkäri-, psykologi- ja terveydenhoitajamitoitusta on saatu lisää.

Toisen asteen yhteistyö lukiokoulutuksen kanssa (kaksoistutkinto)

Tarkastuslautakunnan työohjelmaan sisältyi yhteistapaaminen Savon koulutuskuntayhtymän tarkastuslautakun- nan kanssa. Tapaamisen aluksi tarkastuslautakunta pääsi tutustumaan ammattiopiston uusiin toimitiloihin, lisäksi kuultiin ajankohtaiskatsaus Sakky:n toiminnasta ja Kuopi- on kaupungin kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Kuopion kaksoistutkinnon toteutuksessa siirryttiin 1.8.2022 alkaen uuteen toteutustapaan. Yhteistyökump- panina toimii Kuopion aikuislukio ja opinnot toteutetaan Savilahden kampuksella. Aikatauluksessaan noudatetaan Savon ammattiopiston työjärjestysjaksotusta ja opiskeli- joilla vaihtelevat ammatilliset- ja lukiojaksot. Syksyllä 2022 kaksoistutkinnon aloittaneita opiskelijoita on n. 100. Uutta opetusjärjestelyä seurataan tiiviisti ja sen toimivuut- ta arvioidaan tulevaisuuden lukiokoulutuksen näkökul- masta Savilahden kampuksella.

Kansainvälisyys ja työelämäyhteistyö

Kaupungin strategian mukaisesti kansainvälistyminen on yksi lukiokoulutuksen keskeisiä tavoitteita. Kansainväli- syys ja työelämäyhteistyö on kirjattu velvoittavana myös lukiolaikiin. Kuopion lukiokoulutuksen koordinoimana toi- mii NEST-kansainvälisyyskeskus, joka toimii kolmen maa- kunnan alueella kattaen 23 lukiokoulutuksen järjestäjää. Tavoitteena on edistää Itä-Suomen lukioiden kansainväli- syyttä, kehittää lukioiden hankeosaamista sekä tiivistää itäsuomalaisten lukioiden yhteistyötä kansainvälisessä toi- minnassa.

4.10 Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalvelut

Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalveluiden tehtävät ovat monilta osin yhteydessä rakentamiseen ja kiinteistöihin liittyviin toimenpiteisiin. Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalvelut ovat osa rakentamisen prosessia, jolla luodaan edellytykset kaupungin kasvuun ja kehittymiselle. Palvelun tarkoituksena on tukea rakentamisen prosessia eri vaiheissa, esim. tuottamalla tietoa maastosta kaavotuksen, kunnallistekniikan ja rakennusvalvonnan tarpeisiin. Lisäksi palveluun kuuluu lakisääteisten toimintojen suorittaminen.

Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalvelujen tehtävät:

Toimitustuotanto (lakisääteinen toiminto)

- Kiinteistötoimitukset, esim. tonttien lohkominen, rasitetoimitukset ja kiinteistönmääritys (esim. rakentaminen)
- Rekisterinpitäjän päätökset, esim. kiinteistöjen yhdistäminen tai virheen korjaus
- Kiinteistökauppojen kaupanvahvistukset

Tonttijako (lakisääteinen toiminto)

Jotta asemakaavassa rakentamiseen osoitetut korttelit voidaan toteuttaa, on kortteleihin laadittava tonttijako. Tonttijako laaditaan joko asemakaavan yhteydessä tai asiakkaan hakemuksesta erillisenä tonttijakona.

Rekisteritietojen ylläpito (lakisääteinen toiminto)

- Kuopio toimii kiinteistörekisterin rekisterinpitäjänä asemakaava-alueilla. Ylläpitoon kuuluu esim. kiinteistötietojärjestelmään asemakaavarajausten ylläpitoa.
- Osoitteet. Asemakaavan vahvistaminen ja tonttijakon laatiminen tuottaa uusia osoitteita. Lisäksi haja-asutusalueella mm. rakennuslupaa varten tai ole-massa olevaa rakennusta varten osoitteet.
- Maapohjan kiinteistötietojen ilmoittaminen verotajalle

Rakennusvalvontamittaukset

- Maastokartoitukset (esim. kaavaa tai muuta suunnittelua varten tehtävä kartoitus)
- Rakennuspaikan merkitseminen ja sijaintikatselmus
- Kiinteistötoimitusten maastotyöt

Maastotietokannan ylläpito

- Asemakaavan pohjakartan ylläpito
- Ilmakuvaus- ja laserkeilausaineistojen hankinta ja tuotanto

Kartta- ja aineistopalvelut

- Kaupungin paikkatietopohjaisten aineistojen rajapintatietojen ylläpitoa.
- Tietopalvelujen järjestäminen ja paikkatietojen julkaiseminen.
- Kaupungin karttapalvelu (kartta.kuopio.fi)
- Teemakarttojen ja opaskarttojen ylläpito
- Annetaan paikkatietotukea karttojen osalta useille eri palvelualueille
- Aineistotoimitukset (rakennusluvan lähtöaineisto ja kaupunkisuunnittelun lähtöaineisto)

Paikkatietopalvelut ovat osa kaupunkistrategian digitaalisten palvelujen kokonaisuutta. Strategisena tavoitteena on kehittää digitaalisia palveluja ja 3D-kaupunkimallin käyttöä suunnittelussa ja asukkaiden vuorovaikutuksessa. Vuonna 2022 kaupunkimallia on hyödynnetty kaavahankkeiden havainnollistamisessa. Vuonna 2022 aloitettu rajapintapalveluiden kehittäminen tukee tiedon jakamista ja avoimen tiedon julkaisua. Kehitystyö ja tietosisältöjen laajentaminen jatkuu myös vuonna 2023.

Kiinteistönmuodostus- ja paikkatietopalveluista toimitetaan Verohallintoon vuosittain kiinteistökohtaiset tiedot uusien asemakaavojen osalta. Yksikössä päivitetään myös tiedot asemakaava-alueella sijaitsevista rakentamattomista rakennuspaikoista, jotka eivät ole lähteneet rakentumaan. Kiinteistönmuodostuksessa seurataan koko kiinteistöveron kehitystä. Kiinteistövero sisältää sekä maapohjan että rakennusten verotuksen.

Koko kiinteistöveron kehitys 2018-2022				
2018	2019	2020	2021	2022
39 M€	40,5 M€	41,3 M€	45,2 M€	46,97 M€

Henkilöstö

Nykyisen palvelun sisältö on erittäin laaja-alaista ja henkilöstöllä on siten myös laaja osaaminen maahan liittyvistä tehtävistä. Työntekijöillä on laajan työkokemuksen vuoksi edellytykset tehdä useita erilaisia kiinteistöihin ja karttoihin liittyviä tehtäviä. Työntekijät pystyvät auttamaan esim. tonttipalveluita resurssivajeessa. Hiljaisemman ulkoisen kysynnän aikana työaikaa pystytään kohdentamaan perusparannustehtäviin, kuten rekisteritietojen parannukseen. Tehtävien resurssointi on tällä hetkellä oikealla tasolla palvelujen pitkäaikaiseen kysyntään suhteutettuna.

Saatujen selvitysten mukaan työyksikön toimintaa ja henkilöstön määrää on tarkasteltu kriittisesti. Henkilöstön osaamista ja työtehtäviä on kuluneina vuosina kehitetty, mikä on mahdollistanut henkilöstön kokonaismäärän vähentämisen ja toiminnan tehostamisen.

4.11 Kuopion Energia-konserni

Kuopion Energia -konserni muodostuu emoyhtiö Kuopion Energia Oy:stä ja tytäryhtiö Kuopion Sähköverkko Oy:stä. Emoyhtiössä ovat energiantuotanto- ja kaukolämpöliiketoiminnot sekä talous- ja henkilöstöhallinto. Sähköverkkoliiketoiminta on tytäryhtiössä. Kuopion Energia -konserni on kokonaan Kuopion kaupungin omistama.

Ukrainan sota on vaikuttanut laajasti Euroopan energia-markkinoihin, mikä heijastuu myös Suomeen heikentyneenä sähkön ja polttoaineiden saatavuutena sekä voimakkaasti kohonneina hintoina. Sähkön markkinahintojen muutos on moninkertainen tuotantokustannuksiin nähden, mutta myös tuotantokustannukset ovat nousseet.

Konsernin liikevaihto oli 123 milj. euroa, ollen 11 milj. euroa enemmän edellisvuoteen verrattuna. Sähkön pörssihinta oli poikkeuksellisen korkealla koko vuoden. Liikevaihdon kasvu ei riittänyt kohonneiden kustannusten kattamiseen: konsernin liikevoitto oli 27,9 milj. euroa, mikä on n. 3 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Kuopion Energia Oy:n investoi 10,2 milj. euroa. Kuopion Sähköverkko Oy investoi 6,7 milj. euroa. Kaikki konsernin investoinnit rahoitettiin tulorahoituksella.

Kuopion Energia myi kaukolämpöä 946 gigawattituntia (GWh), mikä on 7 % vähemmän kuin edellisvuonna. Sähkönenergiaa myytiin tukku- ja tasesähkömarkkinoille yhteensä 377 GWh, mikä on 3 % vähemmän kuin edellisenä vuotena. Kuopion Sähköverkko Oy siirsi asiakkailleen sähköä 605 GWh, eli 2,5 % edellisvuotta vähemmän. Yli 65 % Kuopion Energian tuottamasta sähköstä ja lämmöstä tehtiin uusiutuvilla, lähialueilta hankituilla biopolttoaineilla.

Korkea pörssisähkön hinta vaikutti liikevaihdon kasvuun. Kulut kasvoivat merkittävästi edellisvuoteen verrattuna.

Polttoaineiden hinnat nousivat vuoden aikana voimakkaasti ja niihin käytettiin n. 5 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Myös päästöoikeuksien hinnat nousivat vuoden aikana huomattavasti.

Energiakriisi on vaikuttanut myös hankintoihin, kuten kunnossapidossa ja rakentamisessa tarvittavien komponenttien ja materiaalien saatavuuteen. Lisääntynyt energiapuun osuus johti Haapaniemi 2-kattilan ennakoimattomaan kulumiseen ja ylimääräisiin kustannuksiin. Tuotantokustannusten hintamuutoksiin ja toimintavarmuudesta huolehtimiseen on varauduttu mm. kasvattamalla kriittisten varaosien ja materiaalien varastoa.

Saatujen selvitysten mukaan tuotanto-ongelmiin ja tuotantokustannusten hintamuutoksiin on reagoitu nopeasti. Myös muutoshasteisiin on pystytty vastaamaan.

Kehitysnäkymät tulevina vuosina

Sähkön markkinahinta palautunee tämänhetkiselä korkealta tasolta alaspäin. On epätodennäköistä, että Ukrainan sodan seurauksena nousseet polttoaineiden hinnat kääntyisivät laskuun. Sähköstä saatavien tulojen aleneminen yhdessä korkealle jäävien polttoainehintojen kanssa asettavat kaukolämmön hinnalle korotuspaineita. Tulevien vuosien investointimahdollisuuksia rajoittaa sähköalan yritysten voittoihin kohdistuva ylimääräinen vero.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tulevaisuudessa tarvitaan omistajapoliittisia linjauksia voitto-odotuksiin ja Kuopion Energian investointeihin, kuten polttamiseen perustuvien energiantuotantotajien korvaamiseen vihreää siirtymää tukevalla tuotantotavoilla.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Mittarin tavoitetaso 2022	Toteuma 2022	Lautakunnan arvio
Liikevaihto	M€	87,4	111,8	102,0	123,0	Toteutui
Tuloutus omistajalle	M€	10,4	8,9	7,4	9,2	Toteutui
Käyttökate-%	%	44,1	45,1	34,0	38,7	Toteutui
Omavaraisuusaste	%	27,9	31,0	30,0	31,1	Toteutui

Tunnusluvut	TP 2020	TP2021	Tavoite 2022	Toteuma 2022
Liikevaihto M€	87,4	111,8	102,0	123,0
Investoinnit M€	23,8	12,2	15,0	18,5
Myynti kaupungille M€	5,6	6,9	6,0	5,5
Takaukset kaupungilta M€	61,8	55,3	48,8	48,8
Kaupungilta saadut lainat M€	123,1	119,1	115,1	115,0
Tilikauden tulos M€	8,5	18,9	5,0	16,8
Osingot ja korot kaupungille M€*	10,4	8,9	7,4	9,2
Henkilöstölukumäärä 31.12. (sis. määräaikaiset)	126	133	130	132

*Oletus: maksetut osingot tarkastelukautena edellisen vuoden tuloksesta
Sisältää myös pääomapalautuksen 1,6 M€ ja takausprovisiot

4.12 Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut

Kuopion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristö- ja rakennuslautakunta. Lautakunnan alaisuudessa toimii alueelliset ympäristönsuojelupalvelut, jolle lautakunta on delegoinut valtaansa useissa ympäristönsuojeluun liittyvissä lupa- ja valvonta-asioissa. Tietyistä toiminnoista tulee ympäristölainsäädännön mukaan tehdä lupahakemus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Luvanvaraisia toimintoja ovat esim. metsä-, metalli- ja kemianteollisuus, energiantuotanto ja kalankasvatus. Myös luvan saaneen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutusta lisäävään tai muuhun olennaiseen toiminnan muuttamiseen on oltava lupa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia ja eri säännösten nojalla rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja tarkastustiheys määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella valvontasuunnitelmassa ja vuosittain laadittavassa valvontaohjelmassa. Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi tehdään myös ilmoituksiin ja valituksiin perustuvia tarkastuksia. Ympäristölupavolvollisiin ja rekisteröityihin kohteisiin on tehty myös muita tarkastuksia, kuten ELY-keskuksen tarkastuksille osallistuminen sekä vireillä olevien lupa- ja valvonta-asioiden vuoksi tehdyt tarkastukset.

Ilmasto- ja resurssiviisaus teemojen osalta tehdään paljon yhteistyötä eri palvelualueiden, toimialojen sekä konserniyhtiöiden kanssa. Keskeisiä sidosryhmiä ovat myös oppilaitokset (Savonia, Sakky), tutkimuslaitokset ja muut alueen kunnat sekä muut teemaa edistävät hankkeet. Uusi ilmastolaki edellyttää jatkossa kuntia laatimaan tai päivittämään ilmastosuunnitelman vähintään kerran valtuustokaudessa. Kaupungilla on jo pitkä historia ilmastostrategioiden ja -ohjelmien tekemisessä, mutta ohjelmaa ei ole aikaisemmin tarkistettu joka valtuustokausi.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että resurssiviisausohjelman uudistaminen on aloitettu.

Palvelutarpeessa tapahtuneet muutokset

Ympäristönsuojelun lainsäädäntömuutoksilla on siirretty aikaisemmin valtion valvomia ympäristöluvitettuja kohteita kuntien valvontaan ja tarvittaessa uudelleen luvitettavaksi. Mm. jätelainsäädäntöä on uudistettu merkittävästi 2021 ja sen jälkeen uudistetaan alempia jätessäädöksiä. Jätehuollon osalta on ja tulee jatkossa olemaan tarvetta valvoa pientä ja keskisuurta yritystoimintaa yhä enemmän ja säännöllisemmin. Lisäksi jätehuollon säädöksissä on tullut ja on tulossa toiminnanharjoittajille merkittäviä raportointi- ja tiedontallennusvelvoitteita, joten osalta neuvonta- ja valvontavelvoitteet tulevat myös ympäristönsuojelun tehtäviin. Myös muu lainsäädäntö uudistuu nopeasti ja jatkuvasti.

Kuntalaisten ja muiden viranomaisten tekemiin valituksiin ja ilmiantoihin liittyvät valvonta-asiat ovat lisääntyneet viime vuosina merkittävästi. Myös hallinnollisten prosessien

monimutkaistumisessa ja valitusherkkyudessa muutos on merkittävä. Energianeuvonnan kysyntä lisääntyi energiakriisin takia vuonna 2022. EU:n biodiversiteettistrategian ja ennallistamisasetuksen myötä kunnille todennäköisesti tulee lisää töitä luonnonsuojelun ja elinympäristöjen ennallistamisen osalta.

Ympäristönsuojelun hankkeet

Ympäristönsuojelupalveluissa on käynnissä useita hankkeita, kuten

- Ilmastoviisasta ruokaa lapsille ja nuorille, tavoitteena vähentää ruokapalveluiden ilmastovaikutuksia
- Liito-orava-LIFE, tavoitteena liito-oravan suojelun ja maankäytön yhteensovittaminen.
- Katupölyn ja puun pienpolton tutkimushankkeet. Katupölytutkimuksessa selvitetään mm. katujen ja moottoritien pölyisyyttä (pölypäästöä) eri vuodenaikoina, katupölyn torjunnan tehokkuutta ja eri pölyntorjuntamenetelmien tehoa ja kehittämistä.

Saatujen selvitysten mukaan luontoarvojen tarkkailu on siirtynyt ennakoivan suunnittelun suuntaan. Ennakopainotteisuus edesauttaa ihmisten tarpeiden ja ympäristön luonnonsuojelullisten tarpeiden yhteen sovittamista. Tästä hyvänä esimerkkinä on liito-oravan suojelun sekä maankäytön ja kaavoituksen yhteensovittaminen, jota on edistetty laatimalla Hyvien käytäntöjen opas yhdessä muiden hankekaupunkien kanssa.

Tarkastuslautakunta pitää hiukkaspäästöjen määrää huolestuttavana. Tarkastuslautakunta kysyy, mitä toimenpiteitä aiotaan tehdä, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästään?

Henkilöstö

Ympäristönsuojeluyksikössä on jo usean vuoden ajan ollut resurssipulaa ympäristötarkastajien määrässä. Valvontasuunnitelmat ja -ohjelmat on jouduttu rakentamaan henkilöstöresurssien mukaan, ei lainsäädännön edellyttämän valvontatarpeen mukaan, eikä edes näitä ohjelmia ole pystytty täysimääräisesti toteuttamaan puhumattakaan suunnitelman ulkopuolisesta valvonnan tarpeesta, johon lainsäädäntö viranomaista kuitenkin velvoittaa. Tähän vaikuttavat ennakoimattomasti tulevat lupahakemukset ja valitusasiat. Yhteydenottojen aiheuttaman työmäärän vuosittainen vaihtelu on vaikeasti ennustettava, joten resurssien kohdistaminen ei ole täysin ennakoitavissa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että alueellisissa ympäristönsuojelupalveluissa lakisääteisten seurattavien tehtävien ja ennallistamisasioiden määrä on kasvanut. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstöresurssit ovat riittävät lisääntyneeseen työmäärään nähden. Asiantuntijoille on turvattava ajantasainen tietotaito. Myös digitaalisten työkalujen ajanmukaisuus ja toimivuus tulee huomioida.

4.13 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Kaupunginvaltuuston hyväksymän kaupunkiorganisaation ja konserniyhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan valtuuston hyväksymän riskienhallintapolitiikan perusteella. Kuopion kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn riskienhallintapolitiikan 13.12.2021.

Sisäisen valvonnan tarkoitus on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa järjestetään ja toteutetaan Kuopion kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan luonne, laajuus ja riskit huomioiden. Sisäinen valvonta kattaa hallinnon, talouden ja toiminnan lisäksi omistukseen, sopimuksiin ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan sekä osallistumisen kuntien yhteistoimintaan. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuu järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan sekä sisäisiin ohjeisiin.

Kaupunkitasolla sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koordinoi riskienhallintatyöryhmä, jonka kokoonpanoa ja tehtäväkuvaa tarkennettiin vuoden 2021 aikana. Riskienhallintatyöryhmän tehtävänä on laatia ja päivittää ohjeistus riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta, suunnitella koulutusta esimiehille ja henkilöstölle, laatia riskienhallintatyön arviointi- ja toimintamalli, koota kaupunkitason riskianalyysi ja määritellä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vuosittaiset painopisteet sekä arvioida kaupunkitasoisesti merkittävimpien riskien ja epävarmuustekijöiden toteutumista.

Sisäisen valvonnan osalta on päivitetty "Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Kuopion kaupungissa" -yleisohje, jonka kaupunginhallitus on hyväksynyt kokouksessaan 23.5.2022 §162.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet on päivitetty, riskienhallintatyöryhmän toimintaa on kehitetty ja kokoonpanoa on laajennettu kattamaan palvelualueet entistä paremmin.

Kolme Kuopion kaupunkiorganisaatiolle määriteltyä yhteistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopistettä vuodelle 2022 olivat:

1. Hyvinvointialueiden valmistelu ja kaupungin strategia hyvinvointialueen kumppanina
2. Työelämän muutosten hallinta: etätyöskentely ja sen johtaminen, monipaikkatyöskentely ja uudenlaiset työympäristöt, työhyvinvointi, sairauspoissaolot

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen käyttöönotto ja henkilöstön koulutus osaamisen vahvistamiseksi.

Tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteet vuodelle 2022 olivat:

1. Tytäryhteisöjen osallistuminen kaupungin elinvoiman vahvistamiseen
2. Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen tytäryhteisön toiminnassa
3. Hallitusten vaihtuessa hallitustyöskentelyyn ja konserniohjeistukseen perehtyminen

Palvelualueet ja tytäryhteisöt arvioivat ja raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista osavuosi- katsauksissa ja toimintakertomuksessa (sisäisen valvonnan selonteot).

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon tulisi pohjautua dokumentoituun ja tarkastettavissa olevaan tietoon. Selonteossa on tärkeää tuoda sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa havaittujen puutteiden ja niiden korjaamiseksi esitettyjen toimien lisäksi se, millä tavoin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on arvioitu organisaation eri tasoilla eli miten tuloksiin on päästy. Lisäksi olisi hyvä kuvata koko prosessin kehittämistarpeet ja aikaisempien vuosien puutteista johtuvat korvaavat toimenpiteet.

Sisäisen tarkastus

Hallintosäännön 10.luvun 95 §:n mukaan sisäisen tarkastuksen tehtävänä on

- tutkia ja analysoida toimialojen toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön, päätöksiin ja annettuun ohjeistukseen
- tukea toimialoja tavoitteiden toteutumista uhkaavien riskien tunnistamisessa ja riskien arvioinnissa
- tarkastaa sisäisen valvonnan toimivuutta
- arvioida päätöksentekojärjestelmän toimivuutta ja toiminnan tuloksellisuutta
- raportoida havainnoistaan myös tarkastuslautakunnalle.

Vuonna 2022 sisäiseen tarkastukseen ei ole ollut resurssia.

5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA -TALouden TOTEUTUMIEN ARVIOINTI

Kuopion kaupungin konsernirakenne 12/2022	Kaupungin omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %
TYTÄRYHTEISÖT		
Järvisseudun Työterveys Oy	60,40	70,82
Karttulan Virastokeskus Oy	75,80	75,80
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	63,00	63,00
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	65,20	65,20
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	87,29
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kelloniemen Teollisuustalo	57,21	57,21
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	100,00	100,00
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	64,00	64,00
Kuopion Energia Oy (alakonsernitp)	100,00	100,00
Kuopion Sähköverkko Oy		100,00
Kuopio Innovation Oy	68,00	70,04
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (alakonsernitp)	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Turontalo		73,69
Kuopion Pysäköinti Oy	100,00	100,00
Kuopion Vesi Oy	86,00	86,00
Kys Invest Oy	48,78	76,03
Mestar Kuopio Oy	99,80	99,98
Niiralan Kulma Oy	100,00	100,00
Nilsian Teollisuuskylä Oy	99,66	99,66
Savonia-ammattikorkeakoulu Oy	51,00	51,00
Servica Oy	50,22	77,16
KUNTAYHTYMÄT		
P-Savon sairaanhoitopiirin kuntayht.(alakonsernitp)	55,86	55,86
Vaalijalan kuntayhtymä	19,53	19,53
Pohjois-Savon Liitto	52,06	52,06
Savon Koulutuskuntayhtymä (alakonsernitp)	43,97	43,97
OSAKKUUSYRITYKSET		
Istekki Oy	15,39	30,05
Jätekuikko Oy	49,51	49,51
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET		
As Oy Pirtinketosato	36,45	36,45
Asunto Oy Ruukkimäki	24,25	24,25
Sansia Oy	24,39	42,90
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	23,39	23,39
Koillis-Savon Vesi Oy	25,20	25,20
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	29,00	29,00
Kuopion Ravirata Oy	29,00	29,00
Savon Kuituverkko Oy	26,49	26,49

5.1 Omistajaohjaus

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Konsernin johdon muodostavat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto, kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Konsernin johdon eri toimielinten tehtävistä on säädetty kuntalaissa ja määrätty kaupungin hallintosäännössä. Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutetaan kaupunginvaltuuston 9.9.2019 hyväksymien konserniohjeen ja omistajapolitiikan periaatteiden mukaisesti.

Konserniohjeiden tavoitteena on tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Kaikki kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan konserniohjetta. Osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kuntayhtymien omistajaohjauksesta annetaan tarvittaessa erillisiä ohjeita.

Kaupunginhallituksen alaiseen omistajaohjausjaostoon kuuluu kaupunginhallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtajat sekä kaksi muuta kaupunginhallituksen keskuudestaan toimikaudekseen valitsemaa jäsentä. Kaupunginhallitus nimeää jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Viranhaltijoista omistajaohjausjaostossa ovat mukana kaupunginjohtaja (toimii jaoston esittelijänä) sekä kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Kokoonpano täydentyi, kun konserniohjauspäällikkö aloitti tehtävässään tammikuussa 2023.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että konserniohjauspäällikkö on saatu täydentämään konserniohjauksen resursseja. Riittävien resurssien turvaaminen on tärkeää ja sijaistusjärjestelyistä tulee huolehtia.

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto ohjaa ja valvoo kaupungin omistamien tai määräysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin ja valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Se päättää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille.

Tytäryhtiöt ovat konserniohjetta noudattaen jo valmisteluvaiheessa hakeneet omistajan ennakkokäsityksen tehdessään päätöstä omistajan kannalta merkittävästä asiasta. Ohjeet ovat olleet riittäviä ja omistajapolitiittisia linjauksia on noudatettu.

Konserniyhtiöiden toiminta on jatkunut vakaana ja nousujohteisena lukuisien kriisien keskellä. Keväällä alkanut Ukrainan sota on vaikuttanut monin tavoin toimintaympäristöön mm. energian hinnan nousu, korkojen nousu sekä inflaatio näkyvät kasvaneina menoina ja aiheuttavat epävarmuutta ennustamiseen.

Yhteisomisteiset yhtiöt tuottavat jatkossa tukipalveluita hyvinvointialueelle ja kaupungille. Tämän muutosprosessin myötä kaupungin omistussuhteisiin tulee muutoksia, mutta on ensiarvoisen tärkeää rakentaa avointa kumppanuutta ja vuorovaikutusta hyvinvointialueen, konserniyhtiöiden ja kaupungin välille. Konsernin rooli kasvaa hyvinvointialuemuutoksen yhteydessä ja omistajaohjausjaostossa on tunnistettu tarve omistajapolitiikan muutostarpeiden arviointiin ja linjausten päivittämiseen.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että omistussuhteiden ja konsernirakenteen muuttuessa omistajapolitiikka ja strategialinjaukset päivitetään. Saadun selvityksen mukaan hyvinvointialueelle tulee oma omistajaohjausyksikkönsä, jonka kanssa omistajaohjausjaosto neuvottelee yhteistyöstä, yhteisistä pelisäännöistä ja linjauksista.

5.2 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 21 osakeyhtiötä ja neljä kuntayhtymää. Kaksi tytäryhteisöä muodostaa alakonsernin, joissa on yhteensä neljä tytäryhteisöä. Lisäksi tilinpäätökseen on yhdistelty kaksi osakkuusyritystä.

Konsernin omistusosuus laski Servica Oy:ssä 77,16 %:iin ja Mestar Kuopio Oy:ssä 99,98 %:iin. Osakkuusyrityistä konsernin omistus laski Sansia Oy:ssä 42,90 %:iin ja Istekki Oy:ssä 30,05 %:iin. Peruspääomaosuus Pohjois-Savon Liitosta nousi vuoden 2022 aikana 52,06 %:iin.

Olellaiset konsernia koskevat tapahtumat

Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä seuranneet hintojen nousu, energiamarkkinan heilunta ja materiaalien saatavuuden vaikeutuminen ovat tuoneet oman haasteensa useimpien konserniyhteisöjen toimintaan. Samalla varautuminen ja huoltovarmuus ovat nousseet ko-

roitetun huomion kohteeksi erityisesti yhteiskunnan kriittisten palveluiden tuottamisessa. Myös konserniyhteisöjen toimintaympäristö oli vahvassa murroksessa. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Vaalijalan kuntayhtymän toiminta päättyi vuoden lopussa ja siirtyi osaksi aloittaneita hyvinvointialueita.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen muuttaa kuntakonsernin talouden rakennetta vuodesta 2023 alkaen. Muutoksen myötä peruskunnan osuus suhteessa muihin konserniin pienenee ja konsernin tytäryhtiöiden merkitys kasvaa. Tukipalveluyhtiöt varautuivat vuoden 2022 aikana palvelutuotannon laajenemiseen hyvinvointialueelle ja toiminta-alueen laajenemiseen. Tulevaisuudessa on varauduttava myös palvelutuotannon mahdollisiin kilpailutuksiin ja omistusräjähtelyihin.

5.3 Konsernitavoitteiden toteutuma

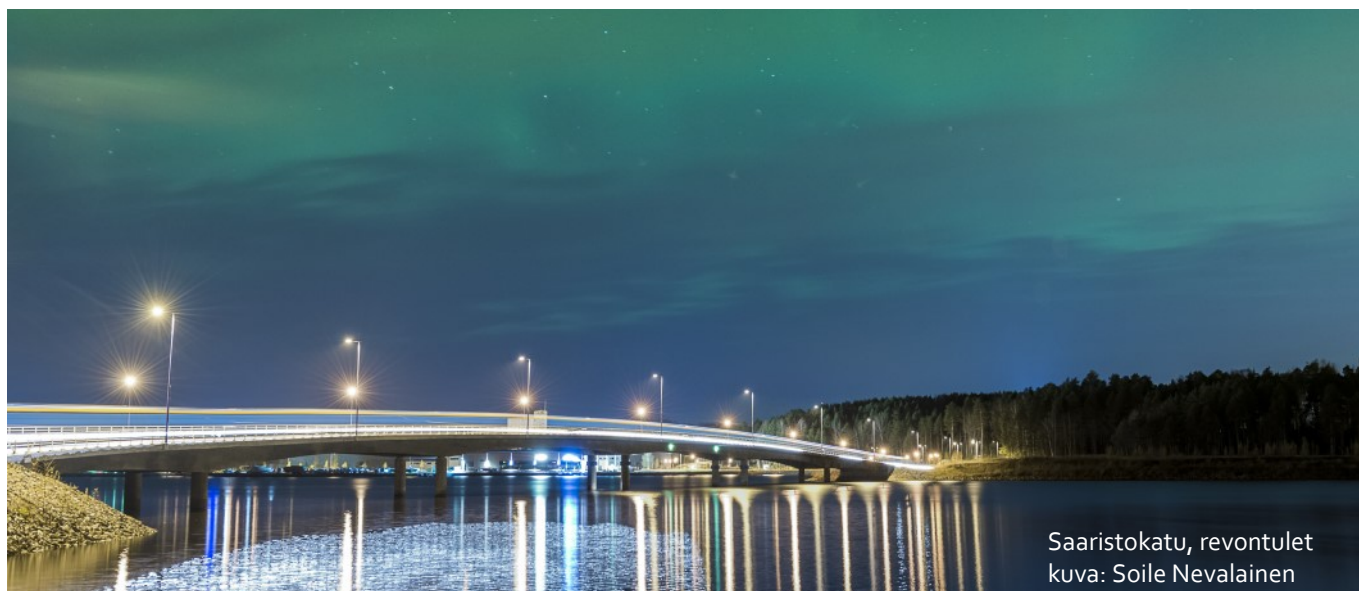
Kaupunginvaltuusto on asettanut vuoden 2022 talousarviossa keskeisille konserniyhtiöille tavoitteet. Pääsääntöisesti toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on saavutettu. Vuosi 2022 oli Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vaikutusten vuoksi poikkeuksellinen ja joidenkin tavoitteiden toteutuma jäi asetetusta tavoitteesta, mutta yhtiöiden raportoidut poikkeamat eivät ole merkittäviä. Yhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan osavuositilauksien yhteydessä ja tilinpäätöksessä kaupunginhallitukselle, joka on edelleen raportoinut kaupunginvaltuustolle.

Lisäksi kaikille yhteisöille asetettiin yhteisiksi tavoitteiksi Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen sekä työvoiman saatavuuden parantaminen ja resurssiviisaus ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden parantaminen. Tytäryhteisöt ovat huomioineet omassa toiminnassaan asetetut tavoitteet ja toimineet sen mukaisesti. Konsernitavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Tulevien vuosien talousarvioissa kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden määrään ja mitattavuuteen tullaan kiinnittämään aikaisempia vuosia enemmän huomiota.

Tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden seuranta toteutettiin vuonna 2022 neljännesvuosittain kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle laadittavan Kuopion kaupungin osavuositilauksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä. Raportointi sisälsi talousarviossa tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteumaseurannan sekä yhteenvedon kunkin yhteisön toiminnan ja talouden kehityksestä. Raportoinnin katsotaan olevan riittävää.

Konserniyhtiöille asetetuista 37:sta tavoitteesta toteutui tai voidaan katsoa toteutuneen 28 ja toteutumatta jäi viisi tavoitetta. Neljää tavoitetta ei voitu arvioida. Keskeisten konsernitavoitteiden toteutumat ja keskeiset poikkeamat on kuvattu seuraavan sivun taulukossa.

KONSERNITAVOITTEET

Yhtiö	Tavoite ja mittari	TA 2022	Toteutuma	Tarkastuslautakunnan arvio
Kuopion Energia Oy konserni	Liikevaihto M€	102,0	123,0	Tavoite toteutui.
	Tuloutus omistajalle M€	7,4	9,2	Tavoite toteutui.
	Käyttökate-%	34,0	38,7	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	30,0	31,1	Tavoite toteutui.
Kuopion Vesi Oy	Liikevaihto M€	32,0	31,9	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
	Tuloutus omistajalle, korot M€	4,4	4,4	Tavoite toteutui.
	Henkilöstön työhyvinvointi, sairauspoissaolot pv / htv	10	14,0	Tavoite ei toteutunut.
Järviseudun Työterveys Oy	Liikevaihto M€	9,0	10,3	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,3	0,8	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	70,0	75,4	Tavoite toteutui.
	Asiakastyytyväisyys (4-10)	9		Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska toteumatieto puuttuu.
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	Liikevaihto M€	0,9	1,0	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0	0	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	Liikevaihto M€	0,2	0,4	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos ennen veroja M€	0	0	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	Tilikauden tulos M€	0	0	Tavoite toteutui.
Kuopion Pysäköinti Oy	Liikevaihto M€	3,4	3,8	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	-0,2	0,3	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	85,3	89,4	Tavoite toteutui.
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy	Liikevaihto M€	11,0	11,4	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0	0	Tavoite toteutui.
	Käyttöaste %	93,0	93,2	Tavoite toteutui.
	Asuinneliövelka €/asm²	650	672	Tavoite ei toteutunut.
Niiralan Kulma Oy	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	1,4	5,7	Tavoite toteutui.
	Käyttöaste %	97,5	97,6	Tavoite toteutui.
	Asuinneliövelka €/asm² max	< 599	546	Tavoite toteutui.
	Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelma (parannus v. 2015 tasosta) %	> 5	6,5	Tavoite toteutui.
Savonia Ammatti-korkeakoulu Oy	Liikevaihto M€	56,0	59,1	Tavoite toteutui.
	Suoritetut tutkinnot kpl	1 460	1 319	Tavoite ei toteutunut.
	Hiilijalanjälki hiilitonni kg 1000 CO2	1 500		Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska toteumatieto puuttuu.
Servica Oy	Tilikauden tulos M€	2,0	0,8	Tavoite ei toteutunut.
	Liikevaihto/tehty työpanos (HTV3) kasvaa 0,5 % vuodesta 2020	-		Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska toteumatieto puuttuu.
	Asiakastyytyväisyys (0-5)	3,69	3,69	Tavoite toteutui.
	Laatupoikkeamat vähenevät vuodesta 2021. Kyllä/ei	-		Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska toteumatieto puuttuu.
	Henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaolot vähenivät vuodesta 2021 (kalenteripäivää / henkilö)	-	21,5 (v. 2021 21,8)	Tavoite toteutui.
Mestar Kuopio Oy	Liikevaihto M€	35,0	33,0	Tavoite ei toteutunut.
	Tilikauden tulos M€	0,2	0,6	Tavoite toteutui.

5.4 Konsernitalouden toteutuma

Kuopio-konsernin tilikausi oli 27,6 milj. euroa ylijäämäinen, mikä oli 19,5 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna. Kuopio-konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 683 milj. euroa ja toimintakulut 1.384 milj. euroa. Toimintatuotot kasvoivat 4 % ja toimintakulut kasvoivat 7 %. Toimintatuotot kattoivat 49 % konsernin toimintakuluista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 20 %. Konsernin toimintakate oli -696 milj. euroa, joka on 61 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Konsernin verotulot olivat 550 milj. euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 25 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 319 milj. euroa. Konsernin valtionosuus muodostuu Kuopion kaupungin saamasta valtionosuudesta 245 milj. euroa sekä kaupungin osuudesta Savon koulutuskuntayhtymän valtiolta saamasta opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta ja Savonia-ammattikorkeakoulu oy:n valtiolta saamasta perusrahoituksesta, yhteensä 74 milj. euroa. Valtionosuudet olivat 18 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 4,8 milj. euroa ja rahoituskulut 14,1 milj. euroa. Rahoitustuotot kasvoivat 0,2 milj. euroa ja rahoituskulut kasvoivat 2,6 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Konsernin vuosikate oli 163 milj. euroa, joka on 19 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna. Vuosikate kattoi tilikauden poistot, tunnusluvun ollessa 127 %, kun se edellisenä vuonna oli 147 %. Poistot kasvoivat edellisestä vuodesta 4 milj. eurolla ja olivat suuruudeltaan 129 milj. euroa. Vuosikate asukasta kohden oli 1.333 euroa, kun se edellisvuonna oli 1.502 euroa/asukas. Emokaupungin vastaavat tunnusluvut olivat 91 % ja 363 euroa/asukas.

Konsernin investoinnit

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 243 milj. euroa, joka on 5 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurin investoija oli Kuopion kaupunki 105,4 milj. euroa. Yhtiöistä suurimmat investoinnit olivat Kuopion Energia Oy:llä 18,5 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy:llä 13,3 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 49 milj. euroa negatiivinen eli rahavirrat eivät kattaneet konsernin nettoinvestointeja. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 68,5 %, mikä on n. 10 prosenttiyksikköä edellisvuotta heikompi. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen, -184 milj. euroa. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Konsernin toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen. Kuten tilinpäätöksessäkin todetaan, toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

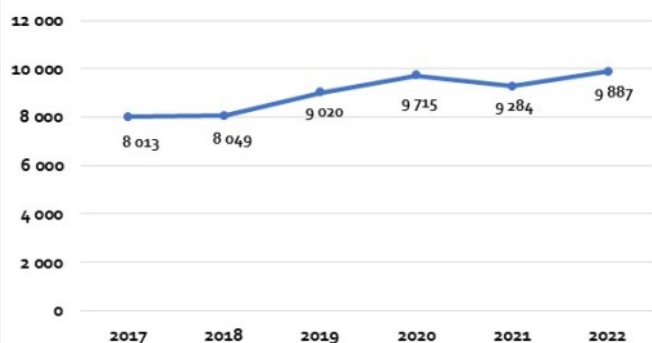
Konsernin tase

Konsernitaseen loppusumma oli 2.224 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 148 milj. euroa (7 %). Taseen vastaavista 1.777 milj. euroa (80 %) on pysyvien vastaavien hyödykkeitä ja 249 milj. euroa (11 %) rahaa ja pankkisaamisia. Pysyvät vastaavat kasvoivat 79 milj. euroa (5 %).

Konsernin oma pääoma oli 571 milj. euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 26 %. Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 129 milj. euroa. Asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 1.051 euroa. Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 1.212 milj. euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 84 milj. eurolla. Asukaskohtainen tunnusluku kasvoi 604 euroa edellisvuodesta ollen 9.887 euroa. Konsernin ulkoisesta lainakannasta 1.165 milj. euroa oli lainoja rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ja suurimmat näistä olivat Kuopion kaupungin 453 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy:n 207 milj. euroa.

Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 29 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kunta-konsernissa merkittävää velkarasitetta. Emokaupungin omavaraisuusaste oli 52 %. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 100 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Konsernilainat per asukas 2017 -2022

Konsernin tunnusluvut				
	2022	2021	2020	2019
Omavaraisuusaste, %	28,2	28,9	26,9	26,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	100,0	96,4	104,6	96,6
Kertynyt yli-/alijäämä, M€	128,8	101,2	55,4	10,7
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 051	833	460	90
Lainakanta 31.12., M€	1 212,1	1 128,5	1 167,8	1 075,9
Lainakanta 31.12., €/asukas	9 887	9 284	9 715	9 020
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	1 408,2	1 265,3	1 315,5	1 266,3
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	11 487	10 409	10 944	10 616
Lainasaamiset, M€	0,6	0,7	0,8	0,7
Konsernin henkilöstön lukumäärä keskimäärin	9 645	9 478	9 340	10 076
Investointien tulorahoitus, %	68,5	78,7	72,3	51,0
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, M€	-183,9	-159,2	-156,5	-138,9
Rahavarat 31.12., M€	252,0	231,6	296,9	217,8
Laskennallinen lainanhoitokate	1,1	1,3	1,1	0,9
Kassan riittävyys, pv	53	51	70	49

Vuokravastuut sisältävät mm. elinkaarimallilla tehtyjen koulujen ja päiväkotien kustannuksia.

Kriisikuntakriteerit

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerejä on uudistettu. Kriisikuntamittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uudistetut kriisikuntakriteerit kuvaavat kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin.

Laskennallinen lainanhoitokate on uusi tunnusluku uudistuneessa kriisikuntakriteeristössä. Perusajatus on, että tunnusluku kuvaa velanhoitokykyä, kun vuosikatteen riittävyyttä verrataan lainojen korkokuluihin ja lyhennyksiin. Koska lainojen lyhennysaikataulut vaihtelevat kunnittain,

laskennassa käytetään kaavamaisesti kahdeksaa vuotta kaikkien kuntien osalta.

Kuntalaissa määritellään tunnusluvun raja-arvoksi 0,8, joka kuvaa kunnan erityisen vaikeaa taloudellista asemaa. Laskennallisen lainanhoitokatteen arvon 1,0 alittuessa kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomioita taloutensa kehitykseen ja analysointiin.

Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten perusteella vuonna 2022.

Voimassaolevat, vuosien 2020 ja 2021 perusteella arvioitavat kriisikuntakriteerit		
Mittari	Tunnusluku	Tarkastuslautakunnan arvio
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 100 %)	127,1 % (v. 2021 147,0 %) (v. 2020 144,2 %)	Kriteeri ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (Kiinnitettävä huomiota, jos 1,5 %-yks yli keskiarvon)	20,75 (keskiarvo 20,01)	Kriteeri ei täyty
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitiilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (Kiinnitettävä huomiota, jos 25 % yli keskimääräisen) (Konsernilainojen keskiarvo vuonna 2021 oli 9 083 e/as)	11 487 e/as (10 409 e/as v. 2021) (10 944 e/as v. 2020)	Kiinnitettävä huomiota.
Konsernitiilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 1,0)	1,1 (v. 2021 1,3) (v. 2020 1,1)	Kriteeri ei täyty

6. ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA

Kuopion kaupunginvaltuusto käsitteli vuoden 2021 arviointikertomuksen kokouksessaan 13.6.2022. Kaupunginhallitus on käsitellyt arviointikertomuksessa pyydyistä vastineista tehdyn yhteenvedon kokouksessaan 5.9.2022. Tarkastuslautakunta arvioi annettuja vastineita ensimmäistä kertaa jo väliarviointilausunnossaan, joka käsiteltiin valtuustossa 19.9.2022.

Tarkastuslautakunta arvioi arviointikertomuksen yhteydessä myös jälkiseurannassa olevat asiat ja pyytää vastineet sekä jälkiseurannassa edelleen olevista, että tämän arviointikertomuksen havainnoista. Tarkastuslautakunta on koonnut jälkiseurannaa vaativat edellisen arviointivuoden havainnot seuraaviin taulukoihin ja uudet havainnot 7. luvun taulukkoon.

Merkkien selitteet: Etenee osittain Ei etene

Keskeiset arviointihavainnot 2021	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Talousarviotavoitteiden toteutumaa kuvaavien mittarien puutteet ja epäselvyydet mittareiden esitysvaivoissa.	Keväällä 2022 uudistetussa strategiassa tavoitteet on asetettu koko valtuustokautta koskeviksi ja niille on tässä yhteydessä määritetty myös mittarit. Mittareiden osalta on tehty erillinen tarkastelu, jossa on kerätty mittareiden lähtötilanne ja samalla tarkistettu, että kyseinen mittaritieto on saatavissa. On myös todettava, että kaikista mittareista ei löydy ajantasaista tietoa tai tieto ei ole saatavissa joka vuosi. Osalle tavoitteista on myös hankala löytää hyvää mittaria ja joudutaan tyytymään välillisesti tavoitetta kuvaavaan mittariin. Mittariston kehittäminen onkin jatkuvaa työtä.	 Mittarit ovat kehittyneet. Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan useiden mittareiden mittaritietoa ei ole saatavissa. Useissa mittareissa tarvitaan pitempää tarkasteluajaväliä, esim. viisi vuotta.
Selkeät toimenpiteet työhyvinvoinnin parantamiseksi ja työn houkuttelevuuden lisäämiseksi sekä esimiestyön arviointi ja kehittäminen	Työhyvinvointikyselyjen avulla löydetään vielä paremmin työhyvinvoinnin kehittämisen kohteet ja ryhdytään konkreettisiin ja systemaattisiin toimenpiteisiin työhyvinvoinnin parantamiseksi ja edistämiseksi. HR-kehittämispäällikkö ja työyhteisöasiantuntija suunnittelevat tarkemmin prosessin, jolla kyselyssä esille nousevat kehittämiskohteet jalostetaan toimiviksi työhyvinvoinnin edistämisen malleiksi. Henkilöstön saatavuusongelma on monisyinen, eikä koske pelkästään Kuopion kaupunkia ja 1.1.2023 aloittavaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta. Keskeiseksi asiaksi keskusteluissa nousee palkkaus ja valtakunnallisesti henkilöstön saatavuusongelmat, joita on muissakin suurissa kaupungeissa. Korkeasti koulutettujen työntekijöiden palkkauksen osalta on kuitenkin todettava, että Kuopion kaupungin palkkataso ei ole riittävän houkutteleva. Esimiestyön kehittämisessä on tärkeää oman osaamisen jatkuva ylläpitäminen, kehittäminen ja päivittäminen. Kuopion kaupungilla on syntynyt toimiva rakenne hyödyntää oppisopimuskoulutusta osaamisen kehittämisessä. Esimiehille on tarjolla oppisopimuksella mm. lähiesimiestyön ammattitutkinto tai osatutkintoja sekä johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto. Esimiehiä kannustetaan esimieskoulutuksiin. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuden lisäksi esimiehille järjestetään kolme kertaa vuodessa velvoittavat esimiesseminaarit, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita asiantuntijaesityksin. Työnantajapalvelu tarjoaa jatkuvasti esimiehille koulutusta ja klinikka-aikoja mm. HR-järjestelmien käyttöön ja ajankohtaisiin lainsäädännön asioihin.	 Palvelutason turvaamiseksi ja rekrytointiongelmien korjaamiseksi Kuopion kaupungin on tehtävä toimenpiteitä työn houkuttelevuuden lisäämiseksi. On varauduttava palkkatason nousuun.

Keskeiset arviointi- havainnot 2021	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Varhaisen tuen tarpeen arvioinnin resurssien varmistaminen	Koulukuraattoriresurssi on Kuopiossa nyt lain edellyttämällä tasolla. Tällä on osaltaan vaikutusta myös varhaisen tuen toteutumiseen jatkossa. Varhaiskasvatustilaan tuli muutoksia 1.8.2022 alkaen ja tavoitteena on parantaa lapsen tuen prosesseja. Lapsen tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään jatkossa hallintopäätökset ja erityisopettajaresurssia pyritään lisäämään jatkossa. Esitys sisältyy v. 2023 talousarvioesitykseen. Lisäksi varhaisen tuen arviointia pyritään kehittämään henkilöstön täydennyskoulutuksella ja yhteistyöllä muiden palveluiden kanssa, mm. yhteinen aika -toimintamalli on kaupungissa käytössä. Henkilöstöä koulutetaan tunnistamaan tuen tarpeita ja tuntemaan palveluvalikkoa, jotta tuen tarpeessa olevat osattaisiin ohjata tarvitsemansa tuen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Noudatetaan kolmiportaisen tuen periaatteita. Inklusiohankkeen avulla on tuettu varhaisen tuen tarpeen arvioinnin resurssien arvioimista kouluilla.	 Matalan kynnyksen palveluilla ja ajoissa tunnistelulla tuen tarpeella ja palveluun ohjautumisella voidaan välttää tuen tarpeen kasvua myöhemmissä vaiheissa. Varhaisen tuen varmistamiseen ja yhteistyöhön hyvinvointialueen kanssa tulee kiinnittää erityistä huomiota.
Kaupungin reagoitukyky henkilöstön työtyytyväisyyden muutoksiin	 Kuopion kaupungin henkilöstön kehittämisen kirkkain tavoite on antaa henkilöstölle valmiuksia onnistua päivittäisissä työtehtävissään mahdollisimman hyvin. Työssä onnistuminen lisää osaltaan työtyytyväisyyttä. Myös esihenkilötoiminnalla ja työyhteisön toimivuudella on merkitystä, kun arvioidaan henkilöstön työtyytyväisyyttä. Viime vuosina painotuksena osaamisen kehittämisessä ovat olleet esimiestyön tukeminen, järjestelmien käytön osaamisen varmistaminen eli digikyvykkyyden kasvattaminen, saavutettavuus, kyberturvallisuus, työturvallisuus ja työhyvinvointi sekä metataidot eli tulevaisuuden työelämätaidot.	Työtyytyväisyyttä tulee arvioida riittävän usein ja on harkittava erityistoimia vastausprosentin nostamiseksi.
Sisäisen tarkastuksen resurssien turvaaminen	 Sisäisen tarkastuksen tehtäviä on hoidettu kaupungilla useiden vuosien ajan osa-aikaisin resurssein, minkä osalta on todettu, ettei malli vastaa kaikilta osin tarvittavaa resurssointia. Pyrkimyksenä on järjestellä sisäisen tarkastuksen tehtävät jatkossa niin, että tehtävissä olisi käytettävissä jatkossa enemmän henkilöresursseja. Tämän lisäksi suunnitelmassa on käyttää kohdennetusti aikaisempaa enemmän myös ostopalveluja kattavan sisäisen tarkastuksen järjestämiseksi.	Sisäisen tarkastuksen resurssia ei ollut vuonna 2022.

7. VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2022 HAVAINNOISTA

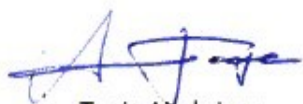
Keskeiset arviointihavainnot	Vastuualueen vastine
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa käytössä olevaa varahenkilöjärjestelmää kehitetään ja se otetaan käyttöön myös koulupuolelle. Tarkastuslautakunta kysyy: Mihin toimenpiteisiin ryhdytään riittävän varahenkilöjärjestelmän toteuttamiseen koulupuolella?	
Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan ehkäisevän päihdetyön henkilöstöresurssointi on Kuopion kokoisessa kaupungissa liian pieni. Kysyntää palveluille on enemmän kuin mitä nykyresursseilla voidaan järjestää. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten ehkäisevän päihdetyön resurssit varmistetaan?	
Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan asukastupatoinnin muutos lähti liikkeelle v. 2019 lähiötyöntekijöiden määrän supistamisesta. Asukastuvat tarjosivat mahdollisuuksia kohtaamiseen, osallisuuteen, aktiiviseen toimintaan, oppimiseen, neuvontaan ja myös työllistymiseen. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten seurataan asukastupaverkoston supistamisen vaikutusta palvelujen saatavuuteen ja kaupungin toiminnan tuloksellisuuteen?	
Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan työttömyys on laskenut, mutta pitkäaikaistyöttömyyden kanssa on edelleen haasteita. Työnmarkkinan kohtaanto-ongelman kehitystä on vaikea hallita ja koronan jälkiä hoidetaan työllisyyden hoidon osalta vielä pitkään. Tarkastuslautakunta kysyy: Mitä toimenpiteitä tehdään pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi?	
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että oppivelvollisuuden laajentuminen huomioidaan mm. oppimisen tuen resurssoinnissa. Tarkastuslautakunta kysyy, miten huolehditaan lukiolaisten oppimisen tuesta?	
Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan oppimistuloksista puuttuu laadullinen mittari. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten voidaan seurata oppimistuloksia huomioiden lukioon sisään tulevien lähtötaso?	
Ilmanlaatuun vaikuttavat nykyisin eniten tieliikenteen päästöt (ml. katupöly) ja paikoin pientaloalueilla puun pienpoltto. Kuopio on mukana erilaisissa ilmanlaatua parantavissa hankkeissa, joissa tutkitaan mm. keinoja katupölyn torjuntaan. Tarkastuslautakunta pitää hiukkaspäästöjen määrää huolestuttavana. Tarkastuslautakunta kysyy: Mitä toimenpiteitä aiotaan tehdä, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästään?	

8. ALLEKIRJOITUKSET

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta 20.4.2023

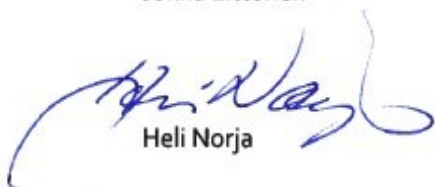
Olli-Pekka Rynnänen
puheenjohtaja

Tanja Airaksinen

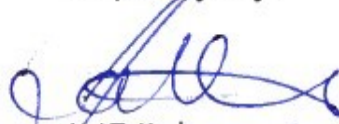
Jukka Littunen

Heli Norja

Anne Paulo-Tuovinen
varapuheenjohtaja

Jari T. Korhonen

Laura Meriluoto

Teemu Soini

Kuvassa vasemmalta: Anne Paulo-Tuovinen (vpj.), Laura Meriluoto, Heli Norja, Jari T. Korhonen, Olli-Pekka Rynnänen (pj.), Jukka Littunen, Tanja Airaksinen ja Teemu Soini. Kuva: Vicente Serra

